

Американська
торгівельна
палата в
Україні

Реформи нафтогазового сектору України

Зміст

Вступ	3
Про Палату	4
Реформи нафтогазового сектору України	5
Список умовних скорочень	6

1

Сектор розвідки та видобутку

Основні цілі

1
Впровадити оподаткування на основі прибутку в нафтогазовому секторі України 9

2
Розробити новий Кодекс про надра 11

Заходи, спрямовані на одержання швидких результатів

3
Здійснити заходи у фінансній політиці в короткостроковій перспективі 13

4
Вдосконалити законодавство щодо угод про розподіл продукції (УРП) 15

5
Усунути адміністративні бар'єри для інвесторів за УРП 17

6
Вдосконалити порядок надання та використання спеціальних дозволів на користування надрами 19

7
Скасувати вимоги щодо деяких затверджень Міністерства енергетики та вугільної промисловості України 21

8
Розробити державну програму переходу до нових стандартів якості газу 23

9
Реформувати земельне законодавство для потреб нафтогазової промисловості 25

10
Створити умови для виконання вимог стандарту Ініціативи прозорості видобувних галузей (EITI) 27

2

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

11	Запровадити вимоги про прийнятні фінансові гарантії, попередню оплату за користування транспортними потужностями	31
12	Вільний вибір постачальника	32
13	Провести обґрунтований розрахунок (перерахунок) тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу	33
14	Забезпечити рівні обсяги замовленого та розподіленого газу в транскордонній торгівлі	35
15	Вдосконалити механізм платежів продажу газу, ліквідаційний неттінг та взаємозалік обсягів газу, уніфіковані контракти на газ	37
16	Розробити законодавство про торговельні майданчики	39
17	Покращити режим нормативного регулювання в сфері тимчасового зберігання природного газу та транскордонних транзакцій України	41

3

Сектор переробки та збуту нафти та нафтопродуктів

18	Рекомендації з удосконалення антимонопольного контролю на українському роздрібному ринку палива	45
19	Ліквідувати нелегальні точки торгівлі скрапленим вуглеводневим газом (СВГ) та нелегальні пункти продажу палива в Україні	47
20	Зменшити адміністративне навантаження та бюрократію для роздрібних паливних компаній	49

4

Фінансові питання нафтогазового сектору

21	Лібералізувати правила обміну іноземних валют	53
22	Усунити непорозуміння при оподаткуванні прибутку, що виникають внаслідок недоліків бухгалтерського обліку	55
23	Усунути ризики нарахування ПДВ під час списання/ліквідації неуспішних свердловин	57
24	Надати дозвіл на включення вартості втрачених у зоні АТО активів у зменшення бази оподаткування податком на прибуток	58
25	Прийняти консолідацію податків між особами-резидентами України, що пов'язані відносинами контролю	59
26	Забезпечити в Податковому кодексі чітке визначення інжинірингових послуг, яке не буде включати витрати на розвідку та розробку	60
	Необхідні зміни у нафтогазовій сфері та відповідальні органи влади за їх реалізацію	61

Американська торгівельна палата в Україні

Вступ

Необхідні зміни для нафтогазового сектору України

Створення конкурентних, прозорих та недискримінаційних енергетичних ринків відповідно до правил і стандартів ЄС через регуляторні реформи є одним з ключових пунктів співпраці між Україною та ЄС згідно ст. 338 Угоди про асоціацію.

Завершення імплементації Третього Енергетичного Пакета, оптимізація роботи ГТС та створення незалежного Оператора ГТС, розвиток та підвищення ліквідності енергетичних ринків та енергетичних бірж відповідно до енергетичного законодавства ЄС, підвищення прозорості та системності процесу видачі спеціальних дозволів на користування надрами, забезпечення недискримінаційного доступу до геологічної інформації, запровадження стандартів прозорості EITI для видобувних галузей, зниження залежності від імпортних надходжень на ринку нафтопродуктів та скрапленого газу, збільшення частки відновлювальних джерел енергії у кінцевому споживанні до 11% тощо є одними з основних завдань на найближчі декілька років, передбачені Енергетичною Стратегією України до 2035 р. «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2017р. №605-р.

Збільшення обсягів власного видобутку природного газу для зменшення залежності від імпорту енергоносіїв, залучення інвестицій в енергетичну галузь і забезпечення енергетичної незалежності України також передбачені Концепцією розвитку газовидобувної галузі України, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. № 1079-р.

Реформи, спрямовані на лібералізацію енергетичного сектору України вітаються також Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, Групою підтримки Європейської Комісії з енергетики та навколишнього середовища в Україні, Міжнародним секретаріатом Ініціативи прозорості видобувних галузей в Україні та іншими міжнародними інституціями і організаціями.

Ми б хотіли подякувати експертам компаній-членів Палати за допомогу в підготовці даного видання та активну співпрацю на шляху до модернізації енергетичного комплексу України!

Провідні міжнародні та українські компанії підтримують енергетичні реформи в Україні та надають пропозиції щодо їх ефективного проведення з урахуванням міжнародного і вітчизняного досвіду.

Американська торгівельна палата в Україні

Про Палату

Американська
торгівельна палата
в Україні (Палата) є
найактивнішою та
найвпливовішою
громадською
неприбутковою
організацією в Україні.

Одним з головних завдань Палати є представництво інтересів іноземних інвесторів, які працюють у країні, а також сприяння появі нових інвесторів на цьому ринку.

Палата співпрацює в питаннях торгівлі, комерції та економічних реформ не лише з українським урядом, а й з урядами інших країн, які є економічними партнерами України, з метою захисту інтересів компаній-членів Палати з більш ніж 50 країн світу.

Серед членів Палати – компанії з різноманітних регіонів та країн світу, включаючи Північну Америку, Європу, Азію, а також Україну.

Компанії-члени Палати – це стратегічні та інституційні інвестори з найбільшим обсягом прямих іноземних інвестицій у ринок України. Палата тісно співпрацює з українською владою з метою покращення бізнес-середовища й залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в українську економіку, сприяючи розвитку стабільних, прозорих та справедливих правил ведення бізнесу в Україні та інтеграції України до світового співтовариства.

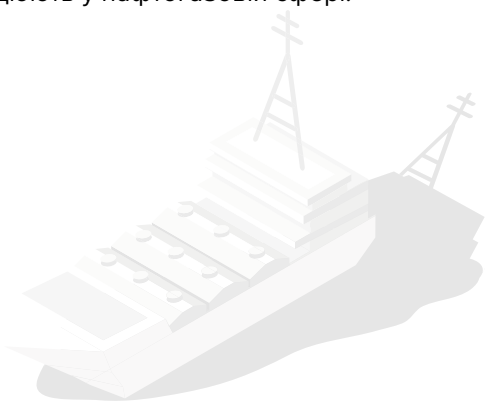
У Палаті вже багато років функціонує Комітет з питань енергетики, місія якого представляти та захищати інтереси провідних міжнародних та вітчизняних компаній з метою стимулювання подальшого розвитку та модернізації енергетичного сектору України, залучення інвестицій, заради зміцнення енергетичної самостійності України.

Американська торгівельна палата в Україні

Необхідні зміни для
нафтогазового сектору
України

Цей документ є третім
виданням Американської
торгівельної палати щодо
необхідних реформ у
нафтогазовій галузі.

Головна мета даної публікації полягає в тому, щоб
поінформувати державні установи та експертів про
позицію незалежних приватних компаній та інвесторів,
які працюють у нафтогазовій сфері.

Список умовних скорочень

СССТВ	Єдина консолідована база корпоративного податку
EFET	Європейська федерація трейдерів енергоносіями
EITI	Ініціатива прозорості видобувних галузей (ІПВГ)
NBP	«National Balancing Point», газовий хаб Великобританії
NCG	«Net Connect Germany», газовий хаб Німеччини
PEG Nord	«Point d'Echange de Gaz Nord» (Peg North), газовий хаб Північної Франції
PSV	«Punto di Scambio Virtuale», газовий хаб Італії
TTF	«Title Transfer Facility», газовий хаб Нідерландів
АМКУ	Антимонопольний комітет України (Комітет)
ГТС	Газотранспортна система
ДПД	«Добровільна» пожежна дружина
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ДУО	Державний уповноважений орган
ЄЕС	Європейська економічна зона
ЄС	Європейський Союз
КМУ	Кабінет Міністрів України
МВФ	Міжнародний валютний фонд
МСФЗ	Міжнародні стандарти фінансової звітності
НБУ	Національний банк України
НКРЕКП	Національна комісія, що здійснює державне регулювання в сферах енергетики та комунальних послуг (Регулятор)
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
П(с)БО	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
СВГ	Скrapлений вуглеводневий газ
СРВНС	Системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій
УРП	Угода про розподіл продукції

Сектор розвідки та видобутку

Успішна перебудова ринку газу

Україна досягла значних результатів щодо успішної перебудови ринку газу, демонструючи, що саме може бути зроблено, коли на чолі є цілеспрямований лідер (тут – НАК «Нафтогаз»). В результаті проведення нещодавніх революційних змін на ринку газу Україна наблизилась до впровадження повноцінного функціонуючого ринку європейського зразка.

На жаль, досить мало вдалося досягти в інших ключових сферах, особливо в контексті модернізації видобувної промисловості. З часу таких змін декільком міжнародним нафтогазовим компаніям довелося залишити Україну, що спричинило повільний занепад видобувного сектору.

Наша мета полягає в узгодженні позицій з Урядом України та в забезпеченні основи для відновлення галузі, залучаючи нових інвесторів з усього світу.

Новим інвесторам разом з існуючою галуззю потрібно бути готовими прийняти ризики, необхідні для дослідження, оцінки та розвитку ще невивчених джерел вуглеводнів.

Першим кроком у досягненні цієї мети є оптимальне забезпечення інтересів компаній, досі задіяних у цій галузі в Україні. Передбачається, що КМУ візьме на себе відповідальність за довгострокове процвітання галузі та аналіз кращої міжнародної практики регулювання, моніторинг відповідності та фінансових нарахувань, позиціонуючи Україну як сильну державу, де поважаються правила міжнародної конкурентоспроможності. Дійсно, діалог з представниками промисловості є потрібним, проте вкрай важливо, щоб короткострокові інтереси не домінували над довгостроковими цілями.

На сьогоднішній день, існуючій системі необхідні основоположні зміни, а не лише вибіркове оновлення. Внаслідок таких змін міжнародні компанії, які наразі залучені до видобувної галузі, можуть потенційно стати торговими посередниками, успіхи яких привертатимуть увагу та сприятимуть залученню нових інвестицій в Україну.

Усі деталі містяться в тексті цього видання, проте найважливіші висновки щодо необхідних змін наведені нижче.

Регуляторна реформа

Належне регулювання даної галузі є основоположним компонентом в удосконаленні інвестиційного клімату. Діючому регулюванню ринку нафти та газу притаманні суттєві ознаки системи планової економіки, характерної за часів СРСР: обтяжуючі податки, бюрократія, стримування прогресу. Зазначена особливість ринку щодо забезпечення всеохоплюючого державного контролю над промисловістю є неналежною та призводить до конфліктів, тим самим зменшуючи інвестиції.

Інвестори повинні мати змогу вільно розпоряджатися своїми коштами там, де можна одержати прибуток, а державі варто зосередити увагу лише на питаннях безпеки інвестиційного середовища й забезпечення справедливих та прозорих умов для усіх. Потрібно проаналізувати системи регулювання ринку в державах з розвинутою економікою та впровадити їх в Україні з метою скасування всебічного регулювання ринку, окрім як його найбільш важливих питань.

Розробка та прийняття нового Кодексу про надра є доречним та логічним рішенням з точки зору заповнення прогалин, що існують у законодавстві.

Фіскальна реформа

Схожий радикальний підхід потрібен для модернізації фіскальної системи, а саме впровадження нової системи, заснованої на принципах стабільності, справедливості та міжнародної конкурентоспроможності. Діюча система базується на необґрунтованих та іноді нелогічних характеристиках (напр., глибина свердловини), які часто змінюються та суттєво залежать від фіксованих базових тарифних ставок (ренти).

Кінцева схема рентних платежів, які постійно змінюються, радше нагадує хаотичне оподаткування та не створює надійну платформу для довгострокового інвестування. Без стабільної фіскальної платформи, заснованої на системі роялті з прибутків, ризикована розвідка ресурсів як основна вимога для зростання не заохочується.

Успішні фіскальні системи в галузі нафти та газу в більшій мірі розвиваються та різноманітним чином пов'язують виплату податку з прибутком. Такі системи рідко потребують змін, і тому гарантують інвестору передбачуване інвестиційне середовище. Фіскальна система України не відповідає міжнародній практиці.

Україна проводить успішні реформи в сфері ринку газу. Необхідно проводити подальші реформи, використовуючи аналогічні моделі цілеспрямованого лідерства та акцентуючи увагу на створенні умов для використання кращої міжнародної практики. Подальші реформи потрібно проводити, щоб завершити трансформацію нафтогазової галузі (розвідка та видобуток) в Україні, яка наразі знаходиться в стані стагнації, в привабливу пропозицію для міжнародних інвесторів, готових взяти на себе ризик. Такі інвестори можуть допомогти оновити існуючу галузь та досягти потенційної для України енергетичної незалежності.

Для цього потрібні суттєві зміни та час, проте в результаті Україна здобуде значні переваги.

Сектор розвідки та видобутку

ОСНОВНІ ЦІЛІ

1. Впровадити оподаткування на основі прибутку в нафтогазовому секторі України

Оподаткування на основі прибутку

Підґрунтя:

За останні кілька років розмір рентної плати, що застосовується до видобутку вуглеводнів, був різко змінений без відповідних попередніх консультацій.

Так, у 2014 р. КМУ підвищив з 28% до 55% рентну плату для приватних компаній на видобуток газу з покладів, які залягають на глибині менше 5000 метрів, та з 14% до 28% на видобуток з покладів, які залягають на глибині понад 5000 метрів. Підвищення ренти, яке з самого початку позицінувалося Урядом як тимчасовий захід, було продовжено до 1 січня 2015 р.

З початку 2016 р. розмір рентної плати для приватних видобувних компаній був знижений до 14% та 29% (в залежності від глибини видобування). З початку 2017 р. розмір рентної плати на видобуток нафти з покладів, які залягають на глибині до 5000 метрів, був знижений з 45% до 29%, і з покладів, які залягають на глибині понад 5000 метрів, – з 21% до 14%, однак розмір рентної плати на видобування конденсату (чії технічні характеристики не відрізняються від характеристик нафти) залишився без змін.

Таким чином, дії Уряду призвели до того, що система, яка і так є надзвичайно складною, набула ще більш свавільного та ірраціонального характеру. Виконати поставлену Урядом амбітну мету щодо збільшення обсягу видобутку газу до 27-30 млрд. кубометрів до 2020 р. можливо тільки за умови ведення економічно обґрунтованої та прозорої фіскальної політики в сфері видобутку газу, нафти та конденсату.

СТАВКИ РЕНТИ ДЛЯ ВИДОБУТКУ ГАЗУ, НАФТИ ТА КОНДЕНСАТУ, 2017 р., %

Категорія	При глибині свердловини до 5 км	При глибині свердловини більше 5 км
Природний газ		
Приватні компанії (комерційний видобуток)	29	14
Державні компанії	29	14
Компанії, що здійснюють видобуток на шельфі	11	11
Видобуток за договорами про спільну діяльність	70	70
Важковидобувні поклади	2	2
Видобуток за угодами про розподіл продукції	Згідно угод *	
Газоконденсат	45	21
Нафта	29	14

* Норма ще не набула чинності

Експерти Палати розробили нову модель оподаткування, яка передбачає заміну рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин на єдиний податок, — податок на прибуток, отриманий від користування ділянкою надр, що застосовуватиметься для всіх типів вуглеводнів, видобутих з континентальних і морських родовищ, а також для всіх типів користувачів надр.

Запропонованим податком на прибуток, в разі його впровадження, буде обкладатися маржа операційного прибутку від користування кожною ділянкою надр, яка, в свою чергу, є присутньою в усіх показниках економічної ефективності кожного проекту (вартість продукції, обсяг виробництва, ціна продажу і т.п.). Такий збалансований підхід забезпечить економічні стимули для надрокористувачів нести вищі ризики та витрати, пов'язані з геологорозвідкою, розробляти запаси, які є економічно непривабливими за чинного сьогодні несприятливого режиму.

Зрозуміло, що розробка та впровадження нової системи потребує часу, і тому бажано, щоб Уряд найближчим часом запровадив з метою стимулювання зміни в оподаткуванні, зокрема, такі, що усунуть існуючі викривлення, пов'язані, наприклад, із застосуванням різних ставок ренти для нафти та конденсату.

Крім того, з огляду на те, що проведення геологорозвідувальних проектів ліцензійних ділянок з подальшою розробкою родовищ розраховано на тривалий період часу, вкрай важливо стабілізувати фіскальний режим на тривалий період, принаймні на п'ять років.

Позиція:

- У середньостроковій перспективі створити збалансовану систему оподаткування, яка буде базуватися на оподаткуванні прибутку;
- Гарантувати стабільність режиму оподаткування.

Відповідальні:

Міністерство фінансів
України

Державна
фіскальна служба

Кабінет Міністрів
України

Верховна Рада
України

Сектор розвідки та видобутку

2. Розробити новий Кодекс про надра

Підґрунтя:

Реформування нафтогазової галузі відбувається повільно та безсистемно, шляхом внесення численних косметичних змін (наприклад, до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого Постановою КМУ від 30.05.2011 р. № 615). Чинне українське законодавство є розрізненим, неактуальним, а його положення часто суперечать одне одному.

Новий проект Кодексу про надра перебуває на етапі розробки з 2012 року, необхідність його прийняття підтримують всі органи державної влади (в тому числі Міністерство екології та природних ресурсів та Державна служба геології та надр України), бізнес-асоціації та міжнародні донори. Різні групи в державних органах залучалися до розробки Кодексу, однак їхня робота не була систематичною й ефективною.

Законодавство про надрокористування потребує:

- 1) систематизації та кодифікації;
- 2) модернізації;
- 3) дерегуляції.

Такі задачі можна вирішити лише шляхом розробки нової концепції надрокористування.

Новий Кодекс про надра повинен виконати в першу чергу наступні завдання:

- уніфікувати, зробити прозорою та закріпити на рівні закону процедуру отримання спеціальних дозволів на користування надрами, внесення змін до них, призупинення та позбавлення прав на користування надрами;
- гарантувати безумовну видачу спеціальних дозволів на стадію видобування для компаній, які мали спеціальні дозволи на здійснення геологічного вивчення ділянки надр;
- запропонувати низку прозорих юридичних механізмів для створення партнерських відносин та залучення інвестицій у сферу надрокористування (наприклад, запровадження концепції операторства, створення юридичної бази для договорів про спільну розробку, сервісних договорів, договорів про користування буровими станками, тощо);
- передбачати більше ліквідності для режиму ліцензування, дозволяючи передачу ліцензійних прав заінтересованим інвесторам (під контролем держави);
- гарантувати рівні умови всім учасникам ринку при видачі спеціальних дозволів (усунути преференції для компаній державного сектору);
- зменшити зарегульованість та тиск з боку держави на надрокористувача.

ПЕРЕВАГИ НОВОГО КОДЕКСУ ПРО НАДРА

Систематизація законодавства, що регулює галузь, усунення прогалін у законодавстві та колізійних норм

Уніфікована та прозора процедура отримання спеціальних дозволів на користування надрами, призупинення та позбавлення прав користування надрами

Гарантії безумовної видачі спеціальних дозволів на видобування для компаній, що здійснили геологічне вивчення

Прозорі юридичні механізми для створення партнерських відносин та залучення інвестицій у сферу надрокористування

Ліквідність прав користування надрами

Рівні умови всім учасникам ринку при видачі спеціальних дозволів

Зменшення тиску з боку держави на надрокористувача

Забезпечення неперервності розробки родовища під час зміни цільових експлуатаційних об'єктів

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПОСТАНОВИ КМУ №615

Позиція:

Розробити новий Кодекс про надра.

Відповідальні:

Кабінет Міністрів України

Верховна Рада України

Міністерство екології та природних ресурсів України

Державна служба геології та надр України

Сектор розвідки та видобутку

ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА ОДЕРЖАННЯ ШВИДКИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

3. Здійснити заходи у фіскальній політиці в короткостроковій перспективі

Недостатнє залучення інвестицій призводить до скорочення видобутку вуглеводнів

Підґрунтя:

Фіскальна політика України, що регулює питання оподаткування у видобувній галузі, є непривабливою, складною та непередбачуваною. Всі ці фактори ведуть до зниження інвестицій у галузь і скорочення обсягів видобутку вуглеводнів, відповідно.

За період 2014-2016 років фіскальний режим кілька разів радикально змінювався: від збільшення ставок рентної плати за користування надрами для видобування нафти й газу в 2014 році та до повернення до колишніх ставок рентної плати за користування надрами для видобування газу в 2016 році.

У грудні 2016 р. Верховна Рада України проголосувала за поправки до Податкового кодексу України та зниження ставки податку на видобуток нафти з покладів, які залягають на глибині до 5000 метрів, - вони були знижені з 45% до 29%, і з покладів, які залягають на глибині понад 5000 метрів, - з 21% до 14%, однак ставки податків на видобування конденсату

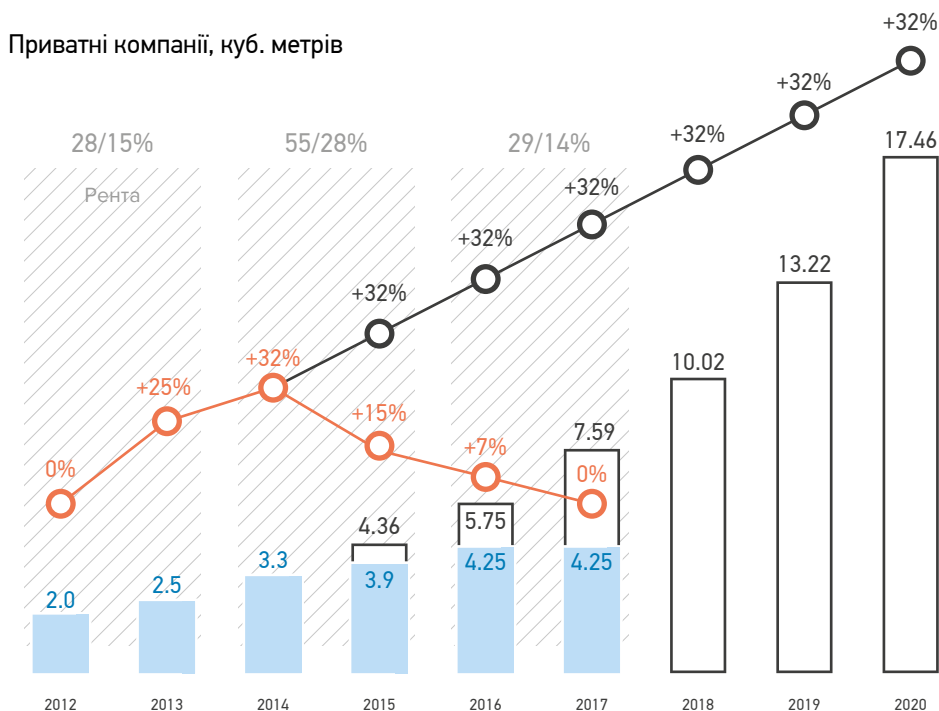
(чії технічні характеристики не відрізняються від характеристик нафти) залишили без змін. При цьому, КМУ керувався необхідністю поповнити державну скарбницю, а не економічною доцільністю та ситуацією на ринку. Також нерівні умови створює і новий Податковий кодекс України, пункт 252.21 якого встановлює ставку рентної плати 2% лише для додаткових обсягів вуглеводневої сировини, видобутої з важковидобувних або виснажених родовищ.

Проте, 2% ставка рентної плати встановлена лише для підприємств, частка держави в статутному капіталі яких становить 25% та більше, або 25% та більше акцій яких знаходяться в статутних капіталах інших господарських товариств, контрольним пакетом акцій яких володіє держава, дочірніх підприємств, представництв та філій таких підприємств, а також для учасників договорів про спільну діяльність.

У висновку, існуючий у видобувній галузі режим оподаткування характеризується:

- нечіткою та складною системою ставок рентної плати (ставки зависокі для поточних ринкових умов), які залежать від глибини видобування, типу вуглеводнів та видобувної компанії (приватна, державна або спільна діяльність);
- різними ставками рентної плати за користування надрами для видобування газоконденсату та нафти (які є подібними, практично ідентичними, речовинами), до того ж є багато інших ставок;
- непрозорими механізмами, такими як 2% ставка рентної плати за користування надрами для видобування «важковидобувних запасів».

ПАДІННЯ ТЕМПІВ ВИДОБУТКУ ГАЗУ

2X

Понад дворазове падіння цін на газ та нестабільна фіскальна політика призвели до відсутності інтересу до галузі у інвесторів та, як результат, — до скорочення видобутку

○ Фактичні темпи приросту видобутку газу

○ Прогнозовані темпи приросту видобутку газу, за умови темпів приросту +32%

□ Прогнозований обсяг видобутку газу

X

Якщо нові інвестиції не будуть залучені до нафтогазового сектору, динаміка видобутку зазнає стагнації

Джерело: Асоціація газовидобувних компаній України

Позиція:

У довгостроковій перспективі очікується розробка та прийняття системи оподаткування, яка буде базуватися на оподаткуванні прибутку.

Водночас, з метою виконання Державної стратегії збільшення газовидобування до 2020 р. рекомендується прийняти у фіскальній сфері наступні рішення:

- усунути викривлення між ставками рентної плати за користування надрами для видобування газового конденсату й нафти шляхом зниження ставок оподаткування видобутку конденсату до ставок, що застосовуються до видобутку нафти;
- з метою стимулювання видобутку в умовах падіння цін на газ і подолання загальної стагнації в галузі, запровадити економічно обґрунтовану єдину ставку податку на видобування газу для всіх учасників ринку;
- скасувати 2% ставку рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводнів із важковидобувних або виснажених родовищ.

Відповідальні:

Міністерство фінансів України

Державна фіскальна служба

Кабінет Міністрів України

Верховна Рада України

Сектор розвідки та видобутку

4. Вдосконалити законодавство щодо угод про розподіл продукції (УРП)

Для уникнення стагнації галузі потрібно залучити нові інвестиції

Підґрунтя:

Успішна реалізація чинних та майбутніх проектів УРП в Україні вимагає щоденної координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої (КМУ, міністерств, державних агентств, служб та відомств) та законодавчої влади (ВРУ, місцеві ради).

Існуюча практика призначення одного міністерства (сьогодні – Міненерговугілля) на роль уповноваженого Кабінетом Міністрів України Державного органу (надалі ДУО) для реалізації УРП вже продемонструвала свою неефективність, оскільки одне міністерство не має достатньо повноважень та засобів, щоб забезпечити вчасне прийняття рішень іншими державними органами щодо таких великих проектів, як УРП. Як наслідок, часто інвестори за УРП опиняються сам-на-сам з проблемами з певними органами влади, які не мають інтересу або досвіду реалізації УРП.

Таким чином, інвестори змушені витратити свій час та ресурси на вирішення питань щодо своїх УРП, пов'язаних з державними органами, без належної підтримки Уряду.

З метою вирішення цієї проблеми КМУ має ініціювати перетворення Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання УРП у міжвідомчий державний орган (ДУО), здатний організувати виконання вже підписаних УРП протягом всього періоду реалізації проектів.

Також КМУ має підвищити статус комісії та її рішень, перетворивши протоколи/рішення, схвалені комісією, на акти рівня КМУ, підписані Прем'єр-міністром.

ДУО повинен бути ключовим органом, що несе окрему відповідальність за реалізацію проектів, реалізацію державними органами чинного законодавства, в тому числі рішень Міжвідомчої комісії, та за ефективну роботу Міжвідомчої комісії.

НЕОБХІДНІ ЗМІНИ В ЗАКОНОДАВСТВІ ЩОДО УРП

Необхідно удосконалити низку положень Закону «Про угоди про розподіл продукції», зокрема, законом не врегульовано юридичний статус видатків, власності, геологічної інформації, отриманої або придбаної до підписання УРП, не надається право діяти на власний ризик, низкою суперечливих положень передбачені обов'язкові додатки до УРП, проведення екологічної експертизи тощо.

Необхідна координація центральних та місцевих органів влади.

КМУ має ініціювати перетворення Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання УРП у міжвідомчий державний орган (ДУО).

ДУО повинен бути ключовим органом, що несе окрему відповідальність за реалізацію проектів, реалізацію державними органами чинного законодавства.

Для легалізації вищезазначених функцій, відповідні зміни повинні бути внесені до постанови КМУ № 644 від 01.08.2013 р. «Про утворення Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції». Альтернативне рішення цієї проблеми – уповноважити одне міністерство виконувати функції ДУО, але надати йому ширші повноваження, передбачити ширші обов'язки та функції, які мають бути чітко виписані в положенні, що регулює діяльність такого міністерства.

У ході спроб виконати УРП в Україні було виявлено низку положень Закону «Про угоди про розподіл продукції», які потребують вдосконалення, зокрема, законом не врегульовано юридичний статус видатків, власності, геологічної інформації, отриманої або придбаної до підписання УРП, не надається право діяти на власний ризик, низкою суперечливих положень передбачені обов'язкові додатки до УРП, наявність проекту відновлення земель, оцінки впливу на довкілля, проведення екологічної експертизи, тощо.

Верховна Рада не підтримала декілька законопроектів, що мали на меті усунення вищезазначених недоліків.

Позиція:

Прийняти необхідні зміни до постанови КМУ № 644 від 01.08.2013 р. «Про утворення Міжвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції» або до Положення про міністерство, уповноважене організовувати виконання УРП, до Закону «Про угоди про розподіл продукції».

Відповідальні:

Кабінет Міністрів
України

Верховна Рада
України

Міністерство
енергетики та вугільної
промисловості України

Міжвідомча комісія з
питань УРП

Сектор розвідки та видобутку

5. Усунути адміністративні бар'єри для інвесторів за УРП

Режим, передбачений угодою про розподіл продукції, повинен на 100% захищати іноземного інвестора на всіх етапах реалізації такої угоди

Підґрунтя:

Юридичний механізм Угод про розподіл продукції в Україні, що регулюється положеннями Закону України «Про Угоди про розподіл продукції», був створений та спрямований на залучення та сприяння залученню іноземних інвесторів у діяльність з розвідки та видобутку природних ресурсів, особливо в нафтогазовій галузі, на користь українського Уряду, та (іноземних) інвесторів, що беруть участь у проектах.

УРП, які виконуються їх сторонами на певній ліцензійній площі та є схваленими Урядом України стають невід'ємною частиною цього правового механізму, що визначає, зокрема, умови співпраці сторін у проекті розвідки та видобутку, матеріальні та процедурні положення правового середовища УРП, які не визначені або недостатньо охоплені місцевим законодавством.

З метою підвищення довіри іноземного інвестора та його готовності скористатися можливостями видобутку корисних копалин в Україні, режим УРП повинен на

100% захищати іноземного інвестора-учасника УРП у будь-який час: на етапі розвідки природних ресурсів та оцінки можливостей видобутку впродовж всього строку реалізації та імплементації УРП і, звичайно ж, при виході з проекту до його завершення на належних підставах, передбачених УРП.

Якщо іноземний інвестор-учасник призначається оператором УРП, відповідно до законодавства України він стає відповідальним за сплату відповідних податків за операції за УРП через його представництво, зареєстроване в українському податковому органі в якості оператора податків за УРП. Зробивши так, представництво іноземного інвестора буде відповідати за оподаткування та бухгалтерську звітність щодо діяльності за УРП протягом життєвого циклу останнього.

У реальності може трапитися, що інвестор-учасник прийме рішення про достроковий вихід з проекту УРП з будь-якої причини, передбаченої в УРП, наприклад: тривалі форс-мажорні обставини, істотні зміни обставин і т.д., що перешкоджають реалізації проекту розвідки та видобутку. На практиці інвестор за УРП, який вийшов з УРП відповідно до положень УРП, стикається з «адміністративними бар'єрами» в отриманні звільнення від функцій оператора податків за УРП, що, відповідно, перешкоджає ліквідації його представництва в Україні, відкритого в зв'язку з УРП.

Тоді, іноземний інвестор несе додаткові витрати на підтримку свого офісу в Україні через неможливість його закрити належним чином і залишається необґрунтовано пов'язаним з проектом видобутку в Україні, з якого він вже вийшов.

Позиція:

«Двері» податкового органу мають бути «відчинені» не лише для реєстрації представництва інвестора в якості Податкового оператора за УРП на початку проекту розвідки та видобутку. Вони також мають бути «відчиненими» для прийому та обробки поданих документів, коли інвестор, який вийшов з УРП, звертається до української податкової служби, щоб скасувати реєстрацію в якості Податкового оператора за УРП та припинити зв'язок з відповідним проектом розвідки та видобутку. Порядок реєстрації платників податків необхідно скоригувати з урахуванням специфіки виходу з УРП.

Українська влада повинна забезпечити відсутність перешкод виходу іноземного інвестора з УРП, який звертається за скасуванням реєстрації в якості Податкового оператора за УРП з метою припинення зв'язку з проектом розвідки та видобутку, з якого інвестор вийшов.

Це був би значний внесок у прозорість внутрішніх (податкових) процедур для іноземних інвесторів, що працюють у країні.

Відповідальні:

Державна фіскальна служба

Міністерство енергетики та вугільної промисловості

Міністерство економічного розвитку та торгівлі

Сектор розвідки та видобутку

6. Вдосконалити порядок надання та використання спеціальних дозволів на користування надрами

Підґрунтя:

Законодавчі акти та процеси, пов'язані з видачею спеціальних дозволів на користування надрами та їх «життєвим циклом», традиційно характеризуються непрозорістю та зарегульованістю. Палата регулярно ініціює вдосконалення цих процесів, але не всі рекомендації виконуються, а замість вирішення проблем створюються нові. На даний момент необхідно вирішити наступні питання:

- 1 Основні постанови КМУ, які регулюють процедуру видачі /припинення дії/ внесення змін до спеціальних дозволів, у тому числі Порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, затверджений

Постановою КМУ № 594 від 30.05.2011 р., та Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами, затверджений Постановою КМУ № 615 від 30.05.2011 р., постійно змінюються. Такий підхід не надає членам Палати та учасникам ринку відчуття стабільності законодавства з міцною діловою репутацією. Найбільш розумним рішенням може стати прийняття нового Кодексу про надра, який би дозволив вдосконалити законодавство, ліквідувати прогалини, зробити процедури отримання спеціальних дозволів на користування надрами, внесення змін і доповнень до них, припинення та позбавлення прав на користування надрами, прозорими та закріпленими на рівні закону. Перед прийняттям нового Кодексу про надра рекомендується ініціювати внесення змін до вищевказаних постанов на збалансованій та систематичній основі.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПРОЦЕДУРИ ВИДАЧІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДОЗВОЛІВ НА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

НЕОБХІДНІ ЗМІНИ

Скасування додаткової плати при збільшенні запасів корисних копалин

Забезпечення стабільності законодавства, якісне та поступове усунення законодавчих прогалин, зокрема шляхом прийняття нового Кодексу про надра

Усунення додаткових перепон при видачі спеціальних дозволів, приведення цього процесу у відповідність до законодавства (зокрема, Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»)

Запровадження вимоги щодо проведення повторної оцінки запасів родовищ корисних копалин на основі суттєвої зміни у якісних та кількісних характеристиках родовищ вуглеводнів

ІСНУЮЧІ НЕДОЛІКИ

Невиправдане додаткове фінансове навантаження на видобувні компанії

Несистематичність та хаотичність внесення змін до нормативно-правових актів з регулювання процедури надання спеціальних дозволів на користування надрами (зокрема, Постанова КМУ №594 від 30.05.2011, Постанова КМУ № 615 від 30.05.2011)

Обтяжливі перевірки органів внутрішніх справ та фінансовий моніторинг при видачі спеціальних дозволів, законодавчо невизначені їх критерії

Повторна оцінка запасів родовищ корисних копалин через кожні п'ять років експлуатації ділянки надр є невиправданою з точки зору геологічних характеристик родовища, а також бюрократичного та фінансового навантаження на видобувні компанії

2. Пунктом 13 діючого Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами на користувачів надр покладається зобов'язання в разі збільшення запасів корисних копалин сплатити вартість геологічної інформації. Впродовж 2016 р. Держгеонадра багаторазово призначала сплату додаткових зборів у таких випадках. Вищезазначене положення та подібні ініціативи навряд чи можуть стимулювати приплив інвестицій у геологічне вивчення надр, розвідку та додаткову оцінку запасів родовищ. **Держава повинна заохочувати збільшення запасів замість того, щоб за це фінансово «карати», адже збільшення запасів корисних копалин має низку очевидних переваг для держави, включаючи:**

- оновлення геологічної інформації про надра;
- збільшення бази надроресурсів;
- зменшення імпорту корисних копалин;
- додаткові доходи у вигляді податків.

Встановлення додаткових зборів суперечить чинному законодавству, а саме статтям 28 та 34 Кодексу про надра України, та перевищує законодавчо визначені повноваження Кабінету Міністрів у галузі геологічного вивчення, використання і охорони природних ресурсів.

3. У 2016 р. до Постанов КМУ № 615 від 30.05.2011 р. та № 594 від 30.05.2011 р. були внесені зміни, які передбачають, що Держгеонадра при розгляді низки питань (надання доступу до аукціонів, надання, подовження та внесення змін до спеціальних дозволів, тощо) повинна враховувати інформацію від органів внутрішніх справ та фінансового моніторингу стосовно участі заявників у фінансуванні тероризму в Україні та стосовно податкової заборгованості та несплачених обов'язкових платежів заявників за останній звітний період. При цьому, критерії визначення причетності до фінансування тероризму законодавчо не визначені, програмне забезпечення Державної фіскальної служби відображає дані із затримкою, а іноді навіть некоректну інформацію. Загалом, вищевказані поправки не відповідають Закону України «Про дозвільну систему в сфері господарської діяльності», створюють значні ризики для користувачів надр і подовжують період надання спеціальних дозволів.

4. Відповідно до ст. 25 Порядку проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого Постановою КМУ № 865 від 22 грудня 1994 р., користувачі надр зобов'язані проводити повторну державну експертизу та оцінку запасів родовищ корисних копалин через кожні п'ять років експлуатації ділянки надр, а також у разі явних змін у кількісних та якісних характеристиках корисних копалин та в техніко-економічних та фінансових показниках господарської діяльності. Тому, юридична вимога щодо повторної експертизи та оцінки запасів через кожні п'ять років експлуатації

була скасована Постановою КМУ № 1236 від 27 грудня 2010 р. «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України», також незаконність вимоги про повторну оцінку запасів кожні п'ять років підтверджується останньою судовою практикою. Вимога про повторну оцінку запасів кожні п'ять років є невідповідною та дискримінаційною відносно видобувної промисловості; також, вона створює додаткове бюрократичне та фінансове навантаження на видобувні компанії.

Повторна оцінка запасів родовищ вуглеводнів, які є малими або перебувають на останньому етапі розробки, взагалі є економічно неефективною, адже в таких випадках вартість повторної експертизи та оцінки запасів є вищою за загальну вартість усіх запасів вуглеводнів, що залишилися, що істотно впливає на техніко-економічні показники таких родовищ і збільшує вартість видобутку. Повторна державна експертиза та оцінка запасів повинні проводитися в разі значної зміни в якісних та кількісних характеристиках родовищ вуглеводнів у зв'язку з видобутком або подальшою розвідкою. Особливо слід підкреслити необхідність єдиного підходу до видачі спеціальних дозволів на користування надрами всім учасникам ринку, і це, в першу чергу, стосується забезпечення відсутності будь-яких преференцій підприємствам, які повністю або частково належать державі.

Такі переваги багаторазово встановлювалися в порядку видачі спеціальних дозволів, повністю позбавляючи приватні видобувні компанії можливості конкурувати за ділянки надр з високим геологічним потенціалом.

Позиція:

Прийняти необхідні зміни до Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого Постановою КМУ № 594 від 30 травня 2011 р., та Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого Постановою КМУ № 615 від 30 травня 2011 р., Порядку проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин, затвердженого Постановою КМУ № 865 від 22 грудня 1994 р., з метою усунення існуючих недоліків та стабілізації законодавства до прийняття нового Кодексу про надра.

Відповідальні:

Державна служба геології та надр України

Кабінет Міністрів України

Міністерство екології та природних ресурсів України

Сектор розвідки та видобутку

7. Скасувати вимоги щодо деяких затверджень Міністерства енергетики та вугільної промисловості України

Підґрунтя:

Статті 35, 36 Закону України «Про нафту і газ», підпункти 9, 12 пункту 4 Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, затвердженого Постановою КМУ від 29 березня 2017 р. № 208, передбачають, що Міністерство енергетики та вугільної промисловості:

- Приймає рішення щодо введення родовища або окремого покладу нафти та газу в дослідно-промислово або промислово розробку.
- Затверджує технологічні проекти (схеми) промислової та дослідно-промислової розробки родовища (покладу), комплексні проекти його облаштування, виконані згідно із законодавством, інвестиційні проекти (програми) промислової та дослідно-промислової розробки родовища (покладу) нафти та газу.

З цією метою в Міністерстві енергетики та вугільної промисловості України створено робочу групу з питань розробки родовищ нафти та газу (Наказ № 437 від 09 липня 2015 р.).

Слід зазначити, що вимоги до технічної проектної документації регулюються чинними Правилами розробки нафтових і газових родовищ, затвердженими Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 15.03.2017 р. № 118. Після розробки технічної проектної документації проектними організаціями, вона проходить експертизу в експертно-технічних центрах Державної служби України з питань праці. Проекти виконуються з аудитом розробки родовища. Крім того, основним дозвільним документом на використання надр є спеціальний дозвіл.

Спеціальний дозвіл вже включає конкретні види використання надр, які надаються користувачеві: геологічне вивчення нафтогазоносних ресурсів, у тому числі дослідно-промислово розробка промислових родовищ; геологічне вивчення нафтогазоносних ресурсів, у тому числі дослідно-промислових родовищ з подальшим видобутком нафти та газу (промислово розробка родовищ); видобуток нафти та газу (промислово розробка родовищ) і т.д. Надрокористувач, який отримує спеціальний дозвіл, повинен укласти ліцензійну угоду з Державною службою геології та надр України. Програма роботи додається до ліцензійної угоди.

Надання ресурсів у користування підлягає попередньому затвердженню відповідними державними органами, включаючи Міністерство екології та природних ресурсів України.

Як зазначено вище, процедури ліцензування Міністерством енергетики та вугільної промисловості України встановлені статтями 35, 36 Закону України «Про нафту і газ» і фактично дублюють роботу інженерів-проектувальників, експертів, інженерів з авторського нагляду та Держгеонадр. Вони створюють додатковий бар'єр у збільшенні обсягів видобутку та залучення інвестицій у нафтогазову галузь.

У світовій практиці проект розробки родовища затверджує тільки надрокористувач.

Позиція:

Вилучити статті 35, 36 з Закону України «Про нафту і газ», підпункти 9 та 12 пункту 4 з Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, затвердженого Постановою КМУ від 29 березня 2017 р. № 208, та скасувати Наказ Міненерговугілля № 437 від 09 липня 2015 р.

Відповідальні:

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України

Державна служба геології та надр України

Міністерство екології та природних ресурсів України

Кабінет Міністрів України

Верховна Рада України

Сектор розвідки та видобутку

8. Розробити державну програму переходу до нових стандартів якості газу

Підґрунтя:

Положення Кодексу газотранспортної системи (далі – Кодекс ГТС), який був затверджений у вересні 2015 року, передбачають певні вимоги до фізико-хімічного складу природного газу, який може бути прийнятий у мережу. Разом з тим, фізико-хімічний склад природного газу, який видобувається на території України, не відповідає цим вимогам Кодексу. Раніше якість українського газу мала відповідати вимогам ГОСТ 5542-87, який є чинним до 01.01.2018 р.

Отже, виникає певна юридична колізія між правовими актами щодо того, якими нормами слід керуватись компаніям у питаннях стандартів фізико-хімічного складу природного газу. До того ж, Міністерство енергетики розробляє технічний регламент на заміну ГОСТ 5542-87, який має бути імплементований у Кодекс, запроваджуючи європейські стандарти фізико-хімічного складу природного газу. Як зазначено в пункті 15 глави 1 Розділу III Кодексу ГТС Оператор транспортної системи (ОТС) має право не приймати в точках входу в газотранспортну систему природний газ у випадках невідповідності фізико-хімічного складу газу параметрам, за недотримання яких типовим договором транспортування природного газу, затвердженого Регулятором, передбачено сплату додаткових плат.

Таким чином, КМУ змінив вимоги до якості газу та запровадив штрафні санкції без будь-якого перехідного періоду. **Крім того, ці вимоги будуть знову змінені. У результаті:**

- не ясно, які вимоги до якості газу будуть встановлені в кінцевому підсумку;
- існує ризик того, що газ деяких виробників може бути відхилений або підлягатиме додатковій оплаті (штраф);
- створення систем очистки газу на виконання цих вимог триватиме декілька років і потребуватиме значних капіталовкладень.

ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ЗГІДНО КОДЕКСУ ГТС

ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ

Вища теплота згоряння (25 °C/20 °C)

мінімум 36,20 МДж/м³ (10,06 кВт год/м³)

максимум 38,30 МДж/м³ (10,64 кВт год/м³)

Вища теплота згоряння (25 °C/0 °C)

мінімум 38,85 МДж/м³ (10,80 кВт год/м³)

максимум 41,10 МДж/м³ (11,42 кВт год/м³)

Нижча теплота згоряння (25 °C/20 °C)

мінімум 32,66 МДж/м³ (09,07 кВт год/м³)

максимум 34,54 МДж/м³ (09,59 кВт год/м³)

Вміст метану (C ₁), мол. %	мінімум	90
Вміст етану (C ₂), мол. %	максимум	7
Вміст пропану (C ₃), мол. %	максимум	3
Вміст бутану (C ₄), мол. %	максимум	2
Вміст азоту (N ₂), мол. %	максимум	5
Вміст вуглецю (CO ₂), мол. %	максимум	2
Вміст кисню (O ₂), мол. %	максимум	0,02
Вміст сірководню, H ₂ S г/м ³	максимум	0,006
Вміст меркаптанової сірки, г/м ³	максимум	0,02

Температура точки роси за вологою, °C - 8

Температура точки роси за вуглеводнями, °C нуль (0)

Вміст механічних домішок, г/м³ відсутні

Джерело: Кодекс газотранспортної системи, затверджений Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг 30.09.2015р. № 2493

Позиція:

Невизначеність вимог до якості газу може призвести до відмови Оператора газотранспортної системи приймати газ до газотранспортної мережі та застосування Оператором штрафів у разі, якщо якість газу не відповідає вимогам Кодексу ГТС.

Вимоги до якості газу повинні бути обґрунтованими.

Якщо будь-які параметри газу будуть істотно змінені, виробники газу повинні мати достатні терміни, щоб відповідати новим вимогам.

До того, як вимоги до фізико-хімічного складу газу не визначені остаточно Технічним регламентом і Кодексом, необхідно скасувати право Оператора відмовляти в прийнятті газу до газотранспортної системи і нараховувати компаніям штрафи за невідповідну якість газу. Вимоги до фізико-хімічного складу природного газу повинні бути розумними та враховувати інтереси й ризики газотранспортної системи, споживачів і виробників газу та відповідати європейським стандартам.

Якщо вимоги до якості газу суттєво зміняться, необхідно запровадити перехідний період тривалістю в декілька років для створення необхідного обладнання та механізмів компенсації державою витрат на організацію очищення газу. З метою забезпечення ефективного функціонування ринку природного газу та передбачуваних умов ведення бізнесу, необхідно прийняти відповідну Державну програму переходу на нові стандарти.

Таким чином, пропонується:

- визначити розумні вимоги до якості газу та встановити їх у технічних регламентах та Кодексі ГТС;
- забезпечити перехідний період (декілька років) на встановлення виробниками газу необхідного обладнання для очищення газу;
- забезпечити державну компенсацію витрат на встановлення необхідного газоочисного обладнання;
- вирішити всі вищезазначені питання, що стосуються якості газу, в Державній програмі переходу на нові стандарти.

Відповідальні:

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України

Оператор ГТС

Регулятор

Верховна Рада України

Сектор розвідки та видобутку

9. Реформувати земельне законодавство для потреб нафтогазової промисловості

До Земельного кодексу України необхідно внести комплексні зміни

Підґрунтя:

Нафтогазові підприємства постійно стикаються з проблемами набуття прав на земельні ділянки. Такі проблеми викликані кількома факторами:

- складність процедури землевідведення, що може тривати 1,5-2 роки; такий тривалий період виділення землі є основною причиною затримок у веденні геологорозвідувальної та видобувної діяльності;
- приналежність земельних ділянок, на яких розташована більшість вуглеводневих покладів, до земель сільськогосподарського призначення, щодо яких діє мораторій на відчуження та зміну цільового призначення;
- недосконалість регулювання договорів сервітутів;
- угоди на розвідувальні роботи, передбачені ст.97 Земельного Кодексу, мають низку юридичних недоліків, зокрема, чинним законодавством не врегульована процедура реєстрації таких угод; такі угоди неможливо застосовувати на стадії видобування та під час переходу зі стадії геологічного вивчення до стадії видобутку, що може заблокувати реалізацію проекту в цілому;
- на сьогоднішній день у чинному законодавстві відсутній юридично досконалий механізм оформлення земель для надрокористування, що, в свою чергу, створює ідеальні умови для зловживань та корупції.

У зв'язку з юридичною неможливістю оформлення земельних відносин на ділянках сільськогосподарського призначення, надрокористувачі вимушені обирати менш перспективні з геологічної точки зору ділянки для проведення робіт, окрім того, інвестиції у видобування є незахищеними.

Необхідно спростити процедуру укладення земельних угод під будівництво, спорудження, розвідку та обслуговування газових та нафтових свердловин.

У випадку, якщо скасування мораторію найближчим часом не планується, придбання/оренда земель сільгосппризначення для цілей нафтогазовидобувної галузі повинне бути виключено з-під його дії.

Це питання може бути вирішене шляхом внесення комплексних змін до Земельного кодексу України, зокрема, прийняття законопроекту № 3096-Д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення деяких аспектів нафтогазової галузі», що наразі зареєстрований у ВРУ.

ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНОПРОЕКТУ № 3096-д ЗАБЕЗПЕЧИТЬ:

 <p>Відшкодування власникам та землекористувачам збитків та витрат, нанесених внаслідок використання земель для потреб нафтогазової галузі</p>	 <p>Спрощення процедури використання геологічної інформації, отриманої надрокористувачем за власні кошти</p>	 <p>Створення умов для імплементації міжнародно прийнятої системи оцінки запасів вуглеводнів</p>	 <p>Добровільна державна реєстрація та облік робіт і досліджень, пов'язаних з геологічним вивченням</p>	 <p>Спрощення процедури введення родовищ у дослідно-промислову розробку та промислову розробку</p>
 <p>Можливість оформлення та використання сервіту під об'єкти, пов'язані з облаштуванням родовищ без зміни цільового призначення такої земельної ділянки</p>	 <p>Скасування дублюючих дозвільних документів для зняття верхнього шару ґрунту на ділянці проведення робіт з буріння та облаштування свердловини</p>	 <p>Спрощення процедури користування землею у разі переходу до промислової розробки родовищ</p>	 <p>Скасування гірничого відводу у сфері нафто- та гірничовидобутку у зв'язку з дублюванням в інших дозвільних документах</p>	 <p>Виключення об'єктів нафтогазової галузі з переліку об'єктів містобудівної діяльності через їх розташування за межами населених пунктів</p>

Джерело: Укргазвидобування

Позиція:

Поставити на голосування та прийняти законопроект №3096-д, забезпечити активну підтримку законопроекту з боку Міненерговугілля.

Відповідальні:

Комітет з питань аграрної політики та земельних відносин і Комітет з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки Верховної Ради України

Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України

Сектор розвідки та видобутку

10. Створити умови для виконання вимог стандарту Ініціативи Прозорості Видобувних Галузей (ІПВГ)

Підґрунтя:

ІПВГ — це незалежний, необов'язковий міжнародний стандарт прозорості, впроваджений майже у 50 країнах.

Впровадження ІПВГ є важливим інструментом зміцнення довіри: інвесторів, які вимагають стабільності та чесних правил гри; торгових партнерів, які очікують надійності при імпортуванні та транзиті вуглеводнів; політичних партнерів, **які надають великого значення загальноприйнятим стандартам прозорості та підзвітності, оскільки:**

- ІПВГ дозволяє охопити ширші аспекти ланцюжка створення вартості у видобувних галузях, і завдяки цьому є ще потужнішим і кориснішим інструментом вирішення проблем управління природними ресурсами;
- підвищення прозорості фіскального режиму, енергетичні дані та правила ринку прискорять інвестування і підвищать конкурентоспроможність. Україна зможе продемонструвати, що вона є прозорим і відповідальним партнером;
- ІПВГ дозволяє покращити кредитний рейтинг України, що, в кінцевому підсумку, дозволить знизити вартість кредитів під державні гарантії. Запровадивши ІПВГ, Уряд може продемонструвати дотримання вимог ефективного, відкритого та відповідального корпоративного управління;
- встановлення соціального діалогу між Урядом, компаніями та представниками громадянського суспільства завдяки діяльності Багатосторонньої групи зацікавлених осіб (БГЗО), що уможливує проведення консультацій з відповідних політичних питань на широкій основі.

У вересні 2009 р. Україна зобов'язалася приєднатися до ІПВГ, затвердивши свої наміри в угодах з МВФ і ЄС, а також у рамках Партнерства «Відкритий уряд».

10 жовтня 2012 р. Наказом № 785 Міністерства енергетики та вугільної промисловості створено Багатосторонню групу зацікавлених осіб (БГЗО) з питання імплементації ІПВГ в Україні. Втім, для ефективної роботи БГЗО були необхідні не тільки активна участь компаній і громадянського суспільства, а й прийняття низки законодавчих змін.

Необхідні поправки були частково внесені законом № 521-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо прозорості у видобувних галузях», прийнятим Верховною Радою України 16 червня 2015 р. Втім, цим законом були запроваджені лише загальні положення; лишилися такі численні прогалини, як відсутність санкцій за неподання або несвоєчасне подання звітів, наявність перешкод у доступі до інформації і т.д., що призводять до суттєвих проблем у процесі збору інформації при підготовці звітів.

Для усунення вищевказаних прогалин БГЗО, за підтримки бізнесу і громадянського суспільства, розробила Проект Закону №6229 «Про забезпечення прозорості у видобувних галузях», який очікує розгляду у Верховній Раді України.

ЧОМУ ВАЖЛИВО ПРИЙНЯТИ ПРОЕКТ ЗАКОНУ №6229 «ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ У ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЯХ»

Вигоди для бізнесу:

Нові правила не відштовхнуть, а навпаки приваблять іноземні компанії, які вже звикли працювати за аналогічними правилами у США, Канаді, Австралії, країнах ЄС. Розуміючи рамкові умови для бізнесу, інвестори матимуть менші ризики для операційної діяльності, а тому більш охоче розглядатимуть Україну як місце для розширення бізнесу.

Для українських компаній (особливо тих, що належать офшорним юрисдикціям), нові правила означатимуть більшу відповідальність при розробці надр, контроль за виконанням інвестиційних програм та бар'єр для «оптимізації» податків. Для материнських компаній передбачається подання консолідованого звіту, що сприятиме прозорості великих холдингів.

Важливим кроком може стати використання звітності для налагодження конструктивного діалогу з місцевими громадами, а також – на загальнонаціональному рівні – з урядовими структурами.

Вигоди для держави:

Державні органи, відповідальні за розвиток видобувного сектору, зможуть краще оцінювати і аналізувати ситуацію, оскільки отримають новий пласт даних.

Базова фінансова інформація про сплату податків буде загальнодоступною і не залежатиме від «доброї волі» фіскальних органів. Крім того, розкриття підлягатиме змістовна інформація, яка є важливою для розуміння умов, в яких працюють компанії – фіскального режиму, регулювання та дозвільної системи, а також інформація щодо обсягів видобутку та бенефіціарних власників.

Уряд отримає можливість впливу на компанії, що відмовляються від своєчасної подачі інформації або надають неповні чи неправдиві дані. Водночас, поряд із запровадженням штрафів, закон має низку «запобіжників» від ситуацій, коли на бізнес можуть здійснювати неправомірний тиск.

Вигоди для громадян:

Для місцевих громад безперечно важливою буде доступ до інформації про участь у соціальних проєктах та виконання екологічних вимог, зайнятість, платежі до бюджетів місцевого рівня – обласних, районних, бюджетів громад.

Особливості

Більш ефективна робота галузі

Протягом 2 місяців після публікації звіту ІПВГ суб'єкти розкриття інформації можуть подавати пропозиції щодо підвищення ефективності роботи видобувних галузей.

Відкритість доступу до інформації

Звіти мають бути публічно відкритими протягом 10 років. Уся інформація про платежі також публікується на веб-сайті Міненергугілля. Крім того, компанії повинні розміщувати в Інтернеті копії угод, що дають їм право на користування надрами.

Відповідальність

Законопроект передбачені штрафи за порушення строків розкриття інформації (85 тис. грн.), подання недостовірних або неповних даних (170 тис. грн.), відмову усунути ці порушення (1,7 млн. грн.).

Чому важливо прийняти Закон «Про розкриття інформації у видобувних галузях»?

Більша прозорість роботи компаній та державних органів, які отримують платежі

Доступ громадськості до об'єктивної інформації щодо платежів видобувних компаній

Створення умов для ефективнішого використання та управління корисними копалинами

Джерело: DiXi Group

Позиція:

Приведення законодавства України у відповідність до вимог ІПВГ, включаючи прийняття Проекту Закону № 6229.

Відповідальні:

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України

Верховна Рада України

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

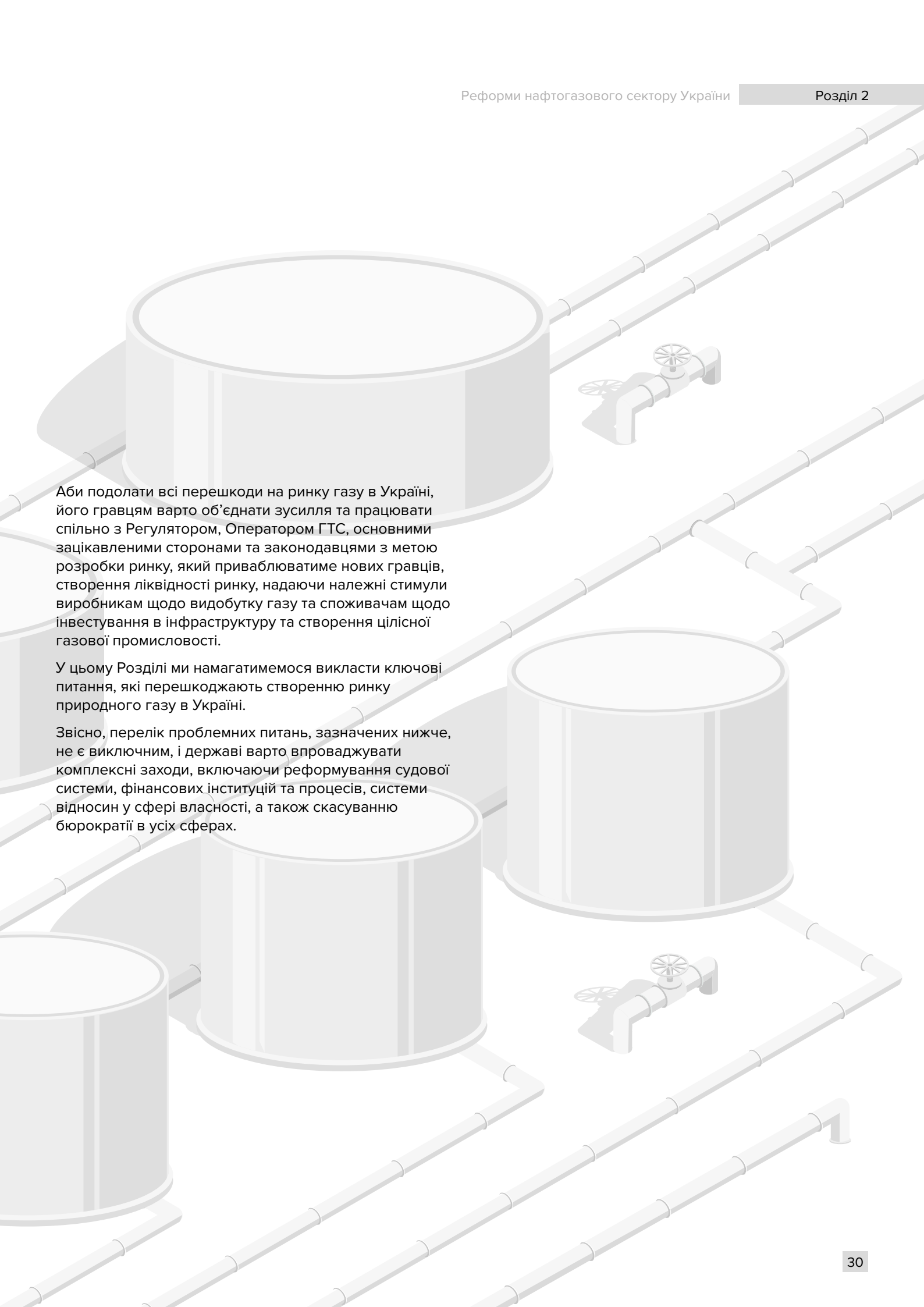
Проблемні питання, які гальмують розвиток ринку природного газу в Україні

Протягом останніх двох років ринок природного газу в Україні зазнав суттєвих змін

Одним з позитивних результатів є впровадження конкурентного середовища для торгівлі газом на кордонах України та ЄС, шляхом створення Оператором доступних можливостей для входу в ГТС України та завдяки законодавчому скасування застарілої системи «щомісячних балансів об'ємів газу від постачальників», якою керувався Нафтогаз.

Прийняття нового Закону України «Про ринок природного газу», принципів системи газопостачання, нормативно-правової бази дозволило спростити газові фінансові операції на двосторонній основі. У той же час залишається багато нерозв'язаних питань.

Впроваджені реформи досі не забезпечили двосторонню та вільну транскордонну торгівлю; правила ліцензування все ще залишаються досить жорсткими з огляду на те, що вони вимагають створення компанії на території України; стандартні умови контрактів відсутні; тарифи та податки є несприятливими та не відповідають європейським стандартам; відсутні прозорі ринкові ціни; наявний учасник ринку природного газу, який щомісяця встановлює мінімальну ціну; існують нечіткі та несприятливі правила постачання кінцевим користувачам тощо.

The background of the page features a stylized, light gray illustration of a gas pipeline system. It includes several large cylindrical storage tanks of varying sizes, interconnected by a network of pipes. Two hand-wheel valves are also depicted, one in the upper right and one in the lower right, connected to the main pipeline. The overall aesthetic is clean and technical.

Аби подолати всі перешкоди на ринку газу в Україні, його гравцям варто об'єднати зусилля та працювати спільно з Регулятором, Оператором ГТС, основними зацікавленими сторонами та законодавцями з метою розробки ринку, який приваблюватиме нових гравців, створення ліквідності ринку, надаючи належні стимули виробникам щодо видобутку газу та споживачам щодо інвестування в інфраструктуру та створення цілісної газової промисловості.

У цьому Розділі ми намагатимемося викласти ключові питання, які перешкоджають створенню ринку природного газу в Україні.

Звісно, перелік проблемних питань, зазначених нижче, не є виключним, і державі варто впроваджувати комплексні заходи, включаючи реформування судової системи, фінансових інституцій та процесів, системи відносин у сфері власності, а також скасування бюрократії в усіх сферах.

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

1.1. Запровадити вимоги про прийнятні фінансові гарантії, попередню оплату за користування транспортними потужностями

Підґрунтя:

Поточні правила доступу до потужностей ГТС містять зобов'язання учасників ринку природного газу надавати Оператору ГТС фінансову гарантію,

необхідну для здійснення послуг балансування, в розмірі 20% вартості природного газу, який планується до транспортування в певному місяці та фінансову гарантію, що покриває 100% номінованої вартості в поточному та попередньому (або наступному) місяці.

Оскільки термін фінансової гарантії становить один місяць після завершення періоду транспортування, в цілому постачальник повинен заморозити до 240% вартості природного газу, який планується до транспортування. Механізми передоплати ускладнюють ефективність і швидкість взаємодії з Оператором ГТС, обтяжують процедуру номінації-реномінації обсягів газу, та вимагають заморожування коштів, що тягне за собою додаткові витрати.

Водночас, державні компанії-монополісти НАК «Нафтогаз України» та ПАТ «Укргазвидобування» звільнені від зобов'язання надавати будь-які фінансові гарантії Оператору ГТС. «Нафтогаз України», як і раніше, є материнською компанією оператора ГТС, хоча Уряд зобов'язався їх розділити. Все вищезазначене створює несправедливі та неконкурентні умови для учасників ринку та гальмує розвиток ринку.

Для повної інтеграції українського газового сектору в європейський ринок газу необхідно досягти належного рівня розвитку ринку та забезпечити вільну конкуренцію. КМУ повинен виконати розділення компанії «Нафтогаз України» та Оператора ГТС.

Усі привілеї для державних компаній, у тому числі у відносинах з Оператором ГТС, повинні бути скасовані. Необхідно якнайшвидше запровадити добове балансування.

Позиція:

- Оптимізувати рівень фінансової гарантії, необхідної для здійснення послуг балансування.
- Запровадити добове балансування в найкоротший термін.
- Завершити процедури функціонального розділу компаній та забезпечити рівні права та обов'язки для всіх учасників ринку.

Відповідальні:

Оператор ГТС

Регулятор

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

12. Вільний вибір постачальника

Право споживачів вільно обирати постачальника є обмеженим

Підґрунтя:

Чинне українське законодавство та нормативно-правові акти (ст. 14 ч. 2 Закону України «Про ринок природного газу» та підпункт 11 пункту 18 глави 1 розділу XI Кодексу ГТС) обмежують право споживачів вільно обирати постачальника та дозволяють купувати природний газ лише від одного постачальника в межах одного розрахункового періоду (один місяць).

Це обмеження блокує розвиток торгівлі природним газом та вхід нових учасників на ринок природного газу України. Окрім того, таке правило веде до недостатнього рівня вільної конкуренції на українському ринку та обмежує приплив нових інвестицій до економіки України.

Європейське законодавство, що регулює питання газу, та Третій Енергетичний Пакет не містять подібних обмежень і дозволяють вільно купувати газ в одного, двох або більше постачальників у будь-який, навіть короткий період і промисловим, і побутовим споживачам. Особливо великі споживачі виграють, якщо купують газ у декількох постачальників, які можуть запропонувати конкурентоспроможну ціну.

Водночас, новим учасникам ринку природного газу, які не є достатньо гнучкими, щоб врегулювати свої небаланси або додаткові потреби в газі, право мати кілька постачальників надало б можливість розпочати діяльність, адже без такого права і поставляючи тільки базисний газ, вони мають ризик, що в разі переривання поставок, небаланс не буде перекритий іншим постачальником. З огляду на той факт, що нові учасники ринку, які починають діяльність, несуть величезні витрати, такі як капітальні витрати та сплата високих тарифів на транскордонних точках виходу/входу, ймовірність розвитку належного газового ринку за таких умов є дуже малою.

Позиція:

Зазначені положення необхідно видалити з Закону України «Про ринок природного газу» та підзаконних актів.

Відповідальні:

Оператор ГТС

Верховна Рада України

Регулятор

Монополізована економіка

Регулювання ринку державою

Встановлення тарифу (або єдиних цін)

Відсутність можливості вибору альтернативного постачальника

Не більше одного учасника на ринку (не враховуючи дочірні компанії)

Ринкова економіка*

Вільна конкуренція

Формування цін на основі конкуренції на ринку, мінливість цін

Зміна постачальника в будь-який час

Безліч учасників на ринку

* Вільний вибір постачальника є елементом ринкової економіки

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

13. Провести обґрунтований розрахунок тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу з ГТС

Підґрунтя:

Постановою НКРЕКП від 28 березня 2017 р. № 348 з 1 квітня 2017 р. для газовидобувних підприємств встановлено нові тарифи за резервування потужності в точках входу/виходу ГТС у межах країни в розмірі 10,91 дол. за 1000 м³ у формі попередньої оплати (надалі – Тариф). Раніше Постановою НКРЕКП від 29 грудня 2015 р. № 3158 був встановлений тариф для імпортерів для транскордонних точок виходу, які ГТС України має з системами країнами ЄС, у розмірі 12,47 дол. за 1000 м³.

Запровадження тарифів відповідає вимогам Третього енергетичного пакету, однак встановлений тариф є значно вищим за середньоєвропейські тарифи для таких точок. Це пов'язано із застосованими Регулятором при розрахунку тарифів методами прискореної амортизації української ГТС. Причиною застосування прискореної амортизації (4 роки замість 40) були заяви керівництва ПАТ «Газпром» (далі – «Газпром») про те, що вони відмовляються від користування українською ГТС у цілях транзиту, починаючи з 2019 р.

Однак, при застосуванні принципу «прискореної амортизації» державні органи мають керуватися принципами українського законодавства та передусім слідувати положенням Податкового кодексу України. Через відмову Газпрому платити тарифи за послуги транспортування на точках входу-виходу між «Нафтогаз України» та «Газпром» виникла суперечка, яка перебуває на розгляді в Стокгольмському арбітражі.

Необґрунтовано високий тариф впливає на процес інтеграції українського газового ринку в європейський газовий ринок, адже він вищий за середньоєвропейський, тому не витримує конкуренції з іншими міжнародними газотранспортними проектами або проектами комерційного зберігання газу з

ТРАНСКОРДОННИЙ ТАРИФ НА ТОЧКАХ ВХОДУ/ВИХОДУ З ГТС В УКРАЇНІ ТА ДЕЯКИХ КРАЇНАХ ЄС

Джерело: Алла Єрьоменко, Леонід Уніговський, Євгеній Андріанов. RABство. Зеркало недели. Украина, 2016. [https://zn.ua/energy_market/rabstvo_-_html]

тимчасовим закачуванням / відбором газу. При цьому, на ринках розвинених країн зазвичай застосовують інші підходи до встановлення тарифів на доступ до ГТС.

Високі тарифи впливають на маржу газовидобувних компаній та їхню здатність інвестувати в збільшення обсягів видобутку газу, підвищують ціни на газ для кінцевих користувачів. Промислові споживачі (хімічна, металургійна промисловість і т.д.) свій додатковий тягар, пов'язаний з високою ціною на газ, включають до собівартості продукції, що, в свою чергу, робить їхню продукцію неконкурентоспроможною на світовому ринку і, відповідно, негативно впливає на економіку України. Крім того, експорт газу є неможливим на кількох транскордонних точках виходу, які ГТС України має з газотранспортними системами ЄС.

Наприклад, точки Берегово, Дроздовичі, Ужгород, де були встановлені тарифи для точок входу-виходу, не можуть бути використані для експорту газу з України в даний час через обмеження, що випливають з угоди про транзит «Нафтогазу України» з «Газпромом». Також, точки виходу Берегдароц, Будінце, Германовичі не можуть використовуватися сьогодні через відсутність тарифів для точок виходу, адже вони не були встановлені Регулятором.

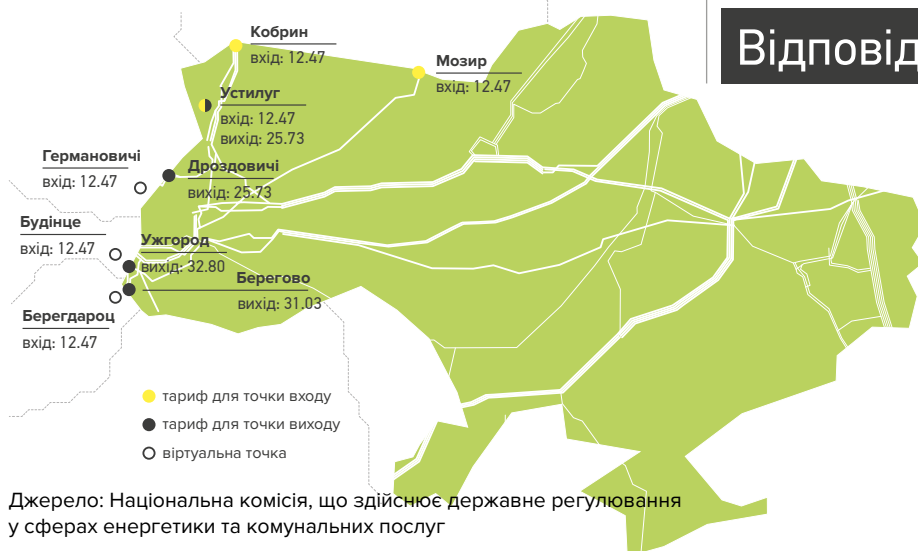
Усі ці питання разом унеможливають запровадження повноцінної системи транскордонної торгівлі та експорту природного газу з України, тому український ринок газу буде розвиватися повільнішими темпами.

Тариф для точок входу-виходу повинен бути конкурентоздатним і зафіксованим на середньому для країн ЄС рівні. Необхідно встановити тарифи для всіх транскордонних точок виходу, які ГТС України має з системами сусідніх країн і, таким чином, надати постачальникам можливість обирати з різних варіантів під час здійснення торговельної діяльності, та розвинути конкуренцію на належному рівні.

Належний рівень конкуренції допоможе українському ринку досягти необхідної ліквідності та встановити більш обґрунтовані та прийнятні ціни на газ для кінцевих споживачів.

У тарифі має також бути врахована прибутковість оператора ГТС, ринкові умови, конкурентоспроможність та життєздатність послуг транспортування, та не повинні враховуватися політичні причини, результати судових процесів окремих підприємств, інші механізми маніпуляцій, запроваджені на ринку, щоб допомогти деяким компаніям вирішити їхні приватні проблеми. Умови функціонування та тарифи на послуги транспортування мають бути рівними для всіх учасників ринку.

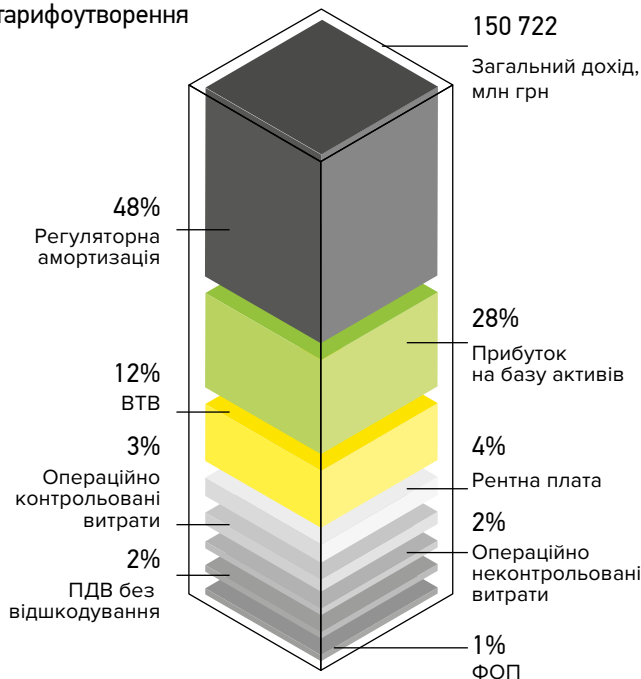
ТАРИФ ДЛЯ ТОЧОК ВХОДУ І ТОЧОК ВИХОДУ З ГТС В УКРАЇНІ

Джерело: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

СКЛАДОВІ ФОРМУВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО ТАРИФУ НА ВХІД, ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»

при застосуванні стимулюючого тарифоутворення

Джерело: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

Позиція:

Зменшити тарифи на послуги транспортування природного газу для внутрішніх точок входу/виходу і для транскордонних точок з'єднання систем України та ЄС до обґрунтованого та порівнянного рівня.

Це можливо виконати шляхом скасування прискореної амортизації, перегляду та внесення змін до методів тарифоутворення.

Відповідальні:

Оператор ГТС

Регулятор

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

14. Забезпечити рівні обсяги замовленого та розподіленого газу в транскордонній торгівлі

Важливим завданням є уникнення небалансу в транскордонній торгівлі

Підґрунтя:

На газовому ринку ЄС у цілях сприяння транскордонній торгівлі та попередження небалансів, які оператори ГТС можуть вирішити між собою в рамках двосторонньої угоди про балансування, заявлені обсяги транспортування міждержавними газопроводами завжди дорівнюють розподіленим обсягам.

Це дозволяє вводити різні механізми та варіанти транскордонної торгівлі та механізми документального оформлення і приймання імпортованого й транспортованого природного газу. На даний момент у транскордонній торгівлі відсутня рівність заявлених та розподілених обсягів, адже Оператор ГТС з ЄС заявляє обсяги природного газу в енергетичних одиницях, водночас приймання газу в Україні здійснюється в кубометрах.

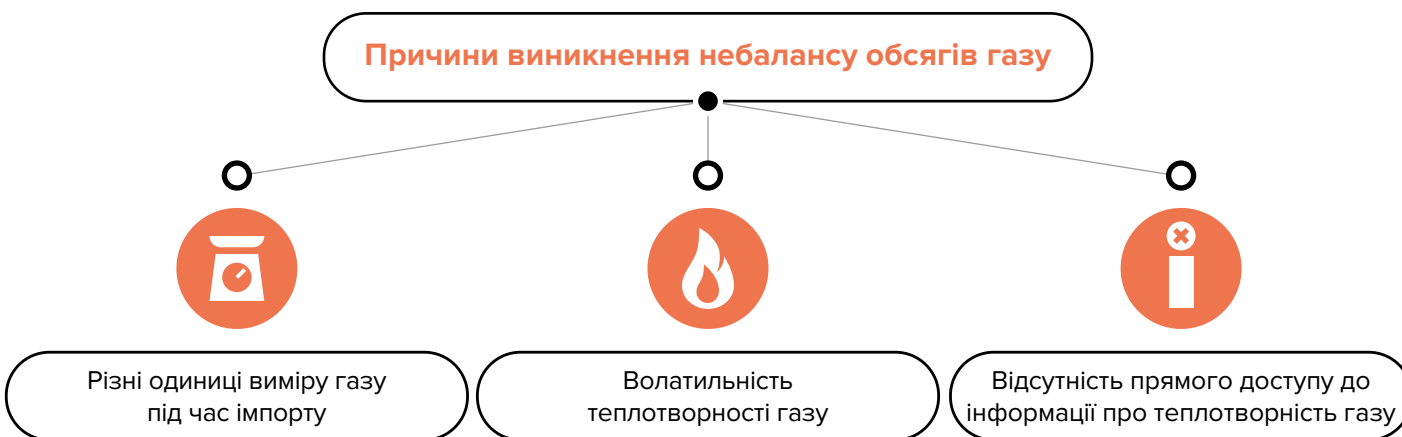
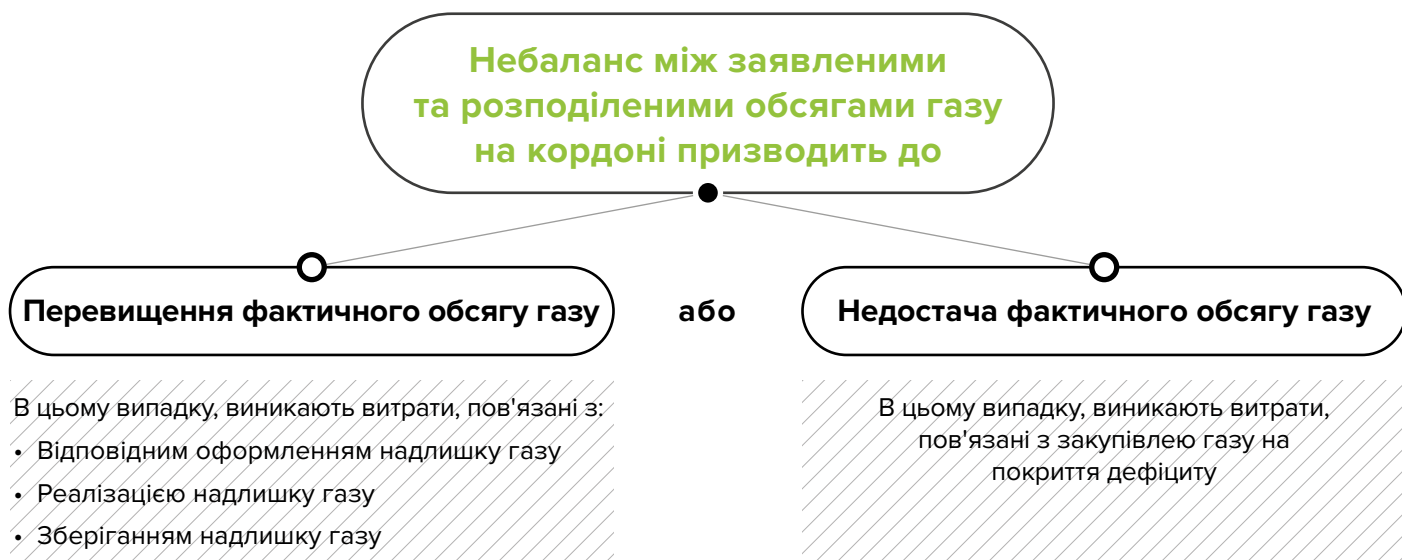
Щоденні зміни теплотворної здатності газу в українській системі призводять до щоденної зміни кількості кубометрів газу, що, в свою чергу, викликає небаланс між поставленими та прийнятими на кордоні обсягами газу.

До того ж, чинні на українському ринку правила балансування та їхнє розуміння не співпадають з правилами європейського ринку. З метою уникнення небалансу постачальники мають вдаватися до складних маніпуляцій, які потребують багато зусиль та часу. Також, у постачальника відсутня можливість усунення небалансу за допомогою механізму переведення в готівку, і він вимушений або користуватися потужностями зберігання, або продавати/купувати газ в інших постачальників для покриття небалансу.

З метою вирішення питання небалансу обсягів газу при транскордонній торгівлі та забезпечення відповідності вимогам правил ЄС, Оператор ГТС пообіцяв перейти з кубометрів на енергетичні одиниці починаючи з 2-го кварталу 2017 року.

Втім на сьогодні ми бачимо тільки намагання використовувати і енергетичні одиниці, й одиниці об'єму, що не дозволить запровадити на ринку газу цивілізовані методи транскордонної торгівлі.

НОМІНАЦІЯ ГАЗУ, ЩО БУЛА ЗАЯВЛЕНА ДЛЯ ІМПОРТУ

Позиція:

Забезпечити рівність заявлених та розподілених обсягів газу на кордоні та уникнення небалансу в транскордонній торгівлі.

Оператор ГТС має запровадити енергетичні одиниці як єдині одиниці в торгівлі газом, а також торгівлю на віртуальних торговельних пунктах.

Це, серед іншого, дозволить розпочати ефективну торгівлю газом, запровадити сучасні механізми торгівлі та договори купівлі-продажу природного газу.

Відповідальні:

Оператор ГТС

Регулятор

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

15. Вдосконалити механізм платежів продажу газу, ліквідаційний неттінг та взаємозалік обсягів газу, уніфіковані контракти на газ

Українське законодавство не повинно обмежувати українські підприємства в питаннях оплати товарів

Підґрунтя:

На українському ринку відсутня можливість оплати при ліквідаційному неттінгу або взаємозаліку обсягів газу через відсутність для газових транскордонних транзакцій процедури переведення в готівку та через відсутність клірингових палат в Україні.

Механізми неттінгу могли б посприяти зменшенню паперової тяганини, пов'язаної з угодами про продаж газу, а також подальшому розвитку газових бірж або позабіржової торгівлі газом в Україні.

Запровадження механізмів неттінга сприятиме документальному оформленню обсягів газу за договорами купівлі-продажу газу та дозволить створити фондову біржу газу або проводити позабіржову торгівлю.

З метою уможливлення продажу з негайною поставкою та оплатою готівкою та створення газового хаба / фондової біржі в Україні також необхідно створити та впровадити єдиний універсальний договір купівлі-продажу газу, наприклад, такий як договір Європейської федерації трейдерів енергоносіями (EFET) на європейському ринку.

Сьогодні, існування різних підходів і тривала процедура укладання контрактів унеможливають швидке здійснення торгової діяльності, а відтак і повну інтеграцію українського ринку до європейського.

ПЕРЕВАГИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЗОВОГО ХАБУ В УКРАЇНІ

Позиція:

Українське законодавство не повинно обмежувати українські підприємства в питаннях оплати товарів, натомість має забезпечити можливість залучення більшого числа постачальників до купівлі товарів.

Українським фінансовим інституціям, у першу чергу НБУ, слід проаналізувати та розробити правила створення клірингових палат і порядок нетінгу, що дозволить створити цивілізований ринок газу та газовий хаб.

Відповідальні:

Міністерство економічного розвитку та торгівлі

Міністерство фінансів України

Національний Банк України

Кабінет Міністрів України

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

16. Розробити законодавство про торговельні майданчики

Підґрунтя:

Незважаючи на те, що створення електронного торговельного майданчика не є вимогою Третього Енергетичного Пакету законодавства, для забезпечення функціонування ринку Регулятор повинен запровадити ринкові механізми балансування. З цією метою можуть бути створені електронні торговельні майданчики. З одного боку, Регламент (ЄС) 312/2014, яким запроваджується Кодекс Мережі щодо балансування газу в газотранспортній системі, встановлює вимоги до прозорості, зокрема, прозорість ціноутворення з метою балансування газу на ринку.

З іншого боку, вимоги до балансування, передбачені Регламентом (ЄС) 715/2009 про доступ до мереж транспортування природного газу, передбачаються Законом України «Про ринок природного газу». Режим балансування також визначений Кодексом ГТС.

ЗАГАЛЬНІ ОБ'ЄМИ ТОРГІВЛІ НА ГАЗОВИХ ХАБАХ ЄВРОПИ **

ХАБ	ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ТОРГІВ (ТВт·год)						
	2008	2011	2014	Δ%=>	2015	Δ%=>	2016
TTF	560	6 295	13 555	+26	17 080	+30	22 230
NBP	10 620	18 000	20 505	+2	20 955	-4	20 045
NCG	360	880	1 750	+2	1 790	+16	2 080
PEG Nord	185	430	435	+15	500	+10	550
PSV	160	185	525	+37	720	+23	885

Моніторинг кореляції між прозорими ринковими оптовими та роздрібними цінами на енергоносії в динаміці, а також різниці між оптовими й роздрібними цінами на енергоносії відсутній через те, що організовані ринкові торгові платформи або біржі енергоносіїв ще не існують.

КІЛЬКІСТЬ УЧАСНИКІВ НА ГАЗОВИХ ХАБАХ ЄВРОПИ **

ХАБ	УЧАСНИКИ РИНКУ			АКТИВНА УЧАСТЬ		
	2005	2011	2014	2014	2015	2016
TTF	37	60	прибл. 130	30	45	>40
NBP	прибл. 80	прибл. 160	прибл. 200	30	45	>40
NCG	н.д.	н.д.	прибл. 95	25	>25	30
PEG Nord	23	36	55	10	10	15
PSV	н.д.	112	118	12	15	18

Ще один виклик – це розвиток торговельних майданчиків та електронних технологій балансування в режимі реального часу, торгівлі на добу наперед і внутрішньодобової торгівлі та розрахунків, а також електронних аукціонів з розподілу потужностей міждержавних газопроводів. Вирішення цього виклику залежить від прийняття нового законодавства.

Досвід впровадження газового хабу в Нідерландах

За висновком експертів групи Бреттл *, функціонування успішного газового хабу може створити додатковий вид економічної діяльності, з обортами близько 21,4 млрд євро до 2020р., та забезпечити близько 136 тис. “робочих років” (тут — одне місце роботи для одного працівника на один рік).*

* Джерело: “Економічний вплив голландської Стратегії газового хабу на Нідерланди” — дослідження групи Бреттл (2010), проведене Міністерством економіки, сільського господарства та інновацій Королівства Нідерланди.

** Джерело: Heather and Petrovich (2017): Heather, Patrick and Petrovich, Beatrice: European traded gas hubs: an updated analysis on liquidity, maturity and barriers to market integration; Oxford Institute for Energy Studies' Paper, May 2017.

(<https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2017/05/European-traded-gas-hubs-an-updated-analysis-on-liquidity-maturity-and-barriers-to-market-integration-OIES-Energy-Insight.pdf>)

ЗРАЗКОВА МОДЕЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ГАЗОВОГО ХАБУ ***

У своєму дослідженні «Еволюція газового хабу» Європейська федерація трейдерів енергоносіями (EFET) розробила «зразкову модель» газового хабу, базуючись на аналізі практики функціонуючих Європейських хабів, відповідної нормативної бази, діяльності трейдерів на ринку та їх очікувань від функціонування хабу.

За результатами дослідження EFET «Еволюція газового хабу», NBP та TTF є «зразковими моделями» успішного хабу, із найбільшою кількістю учасників та об'ємами торгівлі газом. Крім того, TTF хабу на сьогодні є лідером Європейського ринку газу.

*** Джерело: 2016 EFET Review of Gas Hubs Assessments; P. Heather

Позиція:

Для запровадження прозорого ціноутворення на ринку потрібна конкуренція, тому Україні необхідно розробити законодавство щодо торговельних майданчиків та електронних технологій балансування в режимі реального часу, узгоджені та зрозумілі правила торгівлі з урахуванням встановлених ЄС суворіших вимог до «функціонального роз'єднання» (unbundling).

Завдяки цьому ціни стануть більш конкурентоспроможними та прозорими. З розвитком оптової торгівлі газові хаби з короткостроковими контрактами можуть стати другим джерелом поставок газу паралельно з довгостроковими контрактами.

Відповідальні:

Регулятор

Сектор транспортування та зберігання вуглеводнів

17. Покращити режим нормативного регулювання в сфері тимчасового зберігання природного газу та транскордонних транзакцій України

Україна має великий потенціал для транскордонної торгівлі газом

Підґрунтя:

Законодавством передбачені спеціальні митні процедури транспортування газу крізь митний кордон України. При транскордонному транспортуванні газу інвестори стикаються з низкою труднощів у таких сферах:

1. Транспортування природного газу з метою його подальшого зберігання в Україні

До недавнього часу митне оформлення природного газу, який перевозили на митну територію України з метою зберігання в підземних сховищах, виконували в митному режимі «транзит» з обмеженням у 31 добу, при цьому нерезиденти не мали права виступати в якості декларантів та здійснювати митне оформлення поставок природного газу.

Ці обмеження були частково скасовані наказом Міністерства фінансів України № 292 «Про затвердження змін та доповнень до деяких законодавчих актів», який набрав чинності 4 квітня 2017 р. Наказ дозволяє зберігання імпортного газу в режимі «митний склад» та передбачає використання операцій віртуального реверсу (backhaul).

Зокрема, відповідно до наказу розмитнення газу, що транспортується в Україну нерезидентом з метою зберігання в газових сховищах, проводиться в режимі «митний склад», що дозволяє нерезидентам не сплачувати 20% ПДВ на імпорт. Тепер європейські партнери можуть замовити у ПАТ «Укртрансгаз» послуги зберігання природного газу на термін до трьох років.

Водночас, нерезиденти можуть передавати право власності на газ, що зберігається в сховищах газу в режимі «митний склад», за умови, що такий митний режим зміниться на той, який передбачає сплату ПДВ. Хоча в режимі «митний склад» нерезиденти не сплачують ПДВ, втім нерезиденти повинні платити за користування точками входу та виходу системи ГТС.

2. Транскордонна торгівля.

Кодексом газотранспортної системи прямо передбачено, що газ може поступати та виходити з системи крізь інтерконектори між газотранспортною системою України та газотранспортними системами сусідніх держав. Однак, Кодексом не встановлені чіткі норми та правила торгівлі газом для таких точок з'єднання. Наприклад, Регулятор не має права створювати на власний розсуд віртуальні торговельні пункти на інтерконекторах. «Заміна» газу (тобто відбір газу в будь-яких точках виходу незалежно від точки входу, де природний газ фізично подається) також прямо не дозволяється вимогам національного законодавства. Усе вищезазначене істотно обмежує для іноземних інвесторів вибір варіантів при торгівлі природним газом.

3. Експорт природного газу з України.

Нещодавно Уряд скасував нормативні обмеження на експорт природного газу з України, виключивши природний газ з переліку товарів, експорт яких підлягає ліцензуванню та квотуванню на 2017 р.

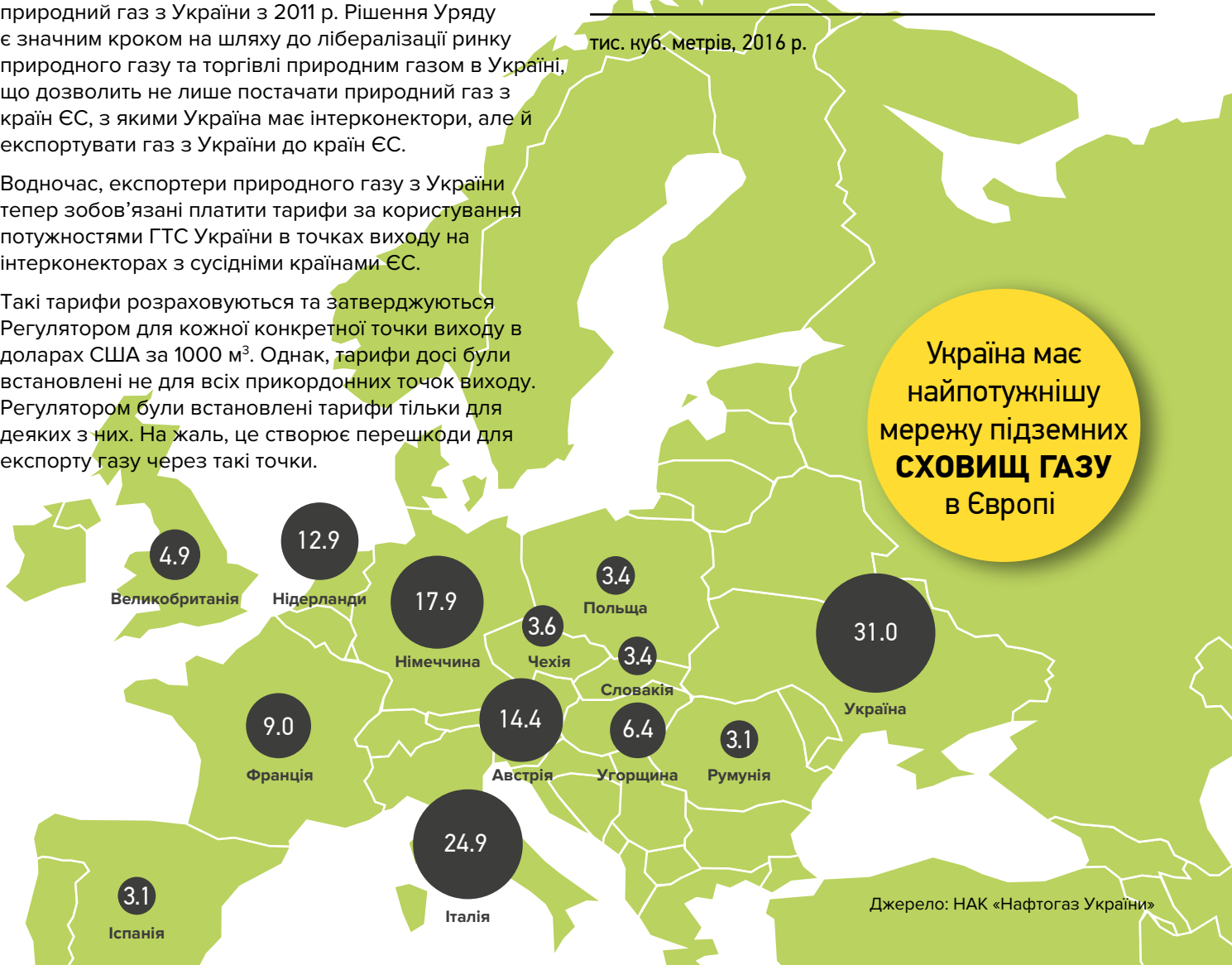
З 2006 р. експорт газу українського походження був істотно обмежений через встановлені нормативно-правовими актами перешкоди та, як наслідок, українські компанії де-факто не експортували природний газ з України з 2011 р. Рішення Уряду є значним кроком на шляху до лібералізації ринку природного газу та торгівлі природним газом в Україні, що дозволить не лише постачати природний газ з країн ЄС, з якими Україна має інтерконектори, але й експортувати газ з України до країн ЄС.

Водночас, експортери природного газу з України тепер зобов'язані платити тарифи за користування потужностями ГТС України в точках виходу на інтерконекторах з сусідніми країнами ЄС.

Такі тарифи розраховуються та затверджуються Регулятором для кожної конкретної точки виходу в доларах США за 1000 м³. Однак, тарифи досі були встановлені не для всіх прикордонних точок виходу. Регулятором були встановлені тарифи тільки для деяких з них. На жаль, це створює перешкоди для експорту газу через такі точки.

ЗАГАЛЬНА МІСТКІСТЬ ПІДЗЕМНИХ ГАЗОВИХ СХОВИЩ ЄВРОПИ

тис. куб. метрів, 2016 р.

Україна має найпотужнішу мережу підземних СХОВИЩ ГАЗУ в Європі

Джерело: НАК «Нафтогаз України»

Позиція:

Стосовно тимчасового зберігання газу в Україні – незважаючи на позитивний розвиток ситуації в зв'язку із запровадженням режиму «митного складу» для зберігання газу, необхідно прийняти всі необхідні підзаконні акти, які б дозволили практично реалізувати режим «митного складу».

Стосовно транскордонної торгівлі – необхідно прийняти певні зміни до підзаконних актів (зокрема – зміни до Кодексу ГТС), та надати нові визначення і юридичний статус віртуальним торговельним пунктам та інтерконекторам. Необхідно розробити та прийняти комплекс чітких та прозорих правил регулювання та здійснення транскордонних операцій.

Відповідальні:

У сфері тимчасового зберігання газу в Україні:

Міністерство фінансів

Державна фіскальна служба

У сфері транскордонної торгівлі та експорту природного газу з України:

Регулятор

Сектор переробки та збуту нафти та нафтопродуктів

Необхідно забезпечити прозорі та справедливі ринкові умови у роздрібній торгівлі паливом

Завдяки постачанню кінцевим критувачам різноманітної продукції, сектор переробки та збуту нафти й газу посідає особливе місце в нафтогазовій промисловості.

Прозорість та справедливі ринкові умови є вирішальними чинниками того, щоб учасники ринку стабільно обслуговували споживачів високоякісними та надійними продуктами, постійно вдосконалюючи рівень обслуговування.

Україна переживає період переходу до ринкової економіки в секторі транспортування та переробки нафти й газу.

Це дуже позитивні зміни, які проте необхідно ретельно відслідковувати та підтримувати для забезпечення того, щоб цей перехід просував сектор у правильному напрямку; ринкові умови стають значно кращими та чіткішими для добросовісних учасників ринку, які неухильно узгоджують свою діяльність із нормативно-правовою базою ЄС щодо функціонування ринку.

Завдяки зазначеним змінам споживачі також виявляють більше довіри до нафтогазового сектору, адже справедлива конкуренція за цими змінами є рушійною силою кожного ринку з високими показниками роботи.

На сьогоднішній день потрібно чітко виявляти недоліки ринку переробки палива та усувати їх у якнайкоротший термін.

Цього року Американська торговельна палата розглядає три основні блоки питань, істотних для регуляторів сегменту ринку роздрібногo продажу палива:

- Рекомендації з вирішення проблем антимонопольного контролю на українському роздрібному ринку палива
- Ліквідація нелегальних точок торгівлі скрапленим вуглеводневим газом (СВГ) та нелегальних пунктів продажу палива в Україні
- Значне скорочення адміністративного навантаження та бюрократії

Сектор переробки та збуту нафти та нафтопродуктів

18. Рекомендації з удосконалення антимонопольного контролю на українському роздрібному ринку палива

Український роздрібний ринок палива відзначається динамічністю та високою конкурентоздатністю

Підґрунтя:

Український роздрібний ринок палива відзначається динамічністю та високою конкурентоздатністю. З огляду на те, що мобільність ринку та ціни на паливо є критичними економічними чинниками, Антимонопольний комітет України («АМКУ» або «Комітет») також намагається досить ретельно контролювати конкуренцію в цій галузі.

Проте період ринкових перетворень ще далекий від завершення, оскільки існує чимала кількість законодавчо-нормативних прогалин, що відкриває великі можливості для нелегальних товарів та гравців, дозволяючи їм не лише залишатися на ринку, а й забезпечує значні умови для їх зростання в Україні.

Минулого року АМКУ продемонстрував деяку відкритість у сфері роздрібної торгівлі паливом. Учасники ринку організували та брали участь у круглих столах, слухали проблеми операторів і неформально визнавали їхні голоси доречними та актуальними. Однак це не знайшло достатньої підтримки в результатах досліджень та прийнятих рішеннях АМКУ, що впливають на роботу ринку.

Однією з «найпопулярніших» тем, що контролювались АМКУ, були зміни роздрібних цін на легкі види палива, дизельне пальне та ін., що трапляється досить часто через специфіку функціонування ринку нафтового палива. Коливання цін на стелах АЗС підігриває підозри Комітету щодо «подібних рухів у напрямку цінових змін» у поведінці конкурентів, що, в свою чергу, часто провокує введення на ринку протидіючих «обмежень» АМКУ у вигляді рекомендацій, закликів до зниження цін і подібні дії щодо учасників ринку, а в деяких випадках може навіть відкриватися антиконкурентне розслідування.

Слід відзначити «вибірковий» підхід АМКУ у виявленні та розслідуванні заявлених «фактів» антиконкурентної поведінки в діях різних операторів роздрібною ринку палива: на той час як одні учасники, що ведуть справедливу та прозору офіційну господарську діяльність, сплачуючи податки, ретельно перевіряються АМКУ, більшість деяких інших продавців палива, чия поведінка характеризується підозрілими «сірими» або «чорними» практиками, повністю випадають з поля зору розслідувань АМКУ на тривалий період часу, ніби взагалі «не існують» на ринку з позиції контролю за конкуренцією.

- 1. Роль нелегальних привілеїв у конкуруванні з добросовісними продавцями палива** для осіб, які торгують неофіційно, підробним (розведеним, змішаним з іншими продуктами) товаром або сплачують меншу суму податків тощо, недооцінюється в процесі контролю ринку. Вочевидь це неринкові привілеї для деяких продавців палива (що в сукупності складають досить вражаючий обсяг по країні в цілому – до 20%), які можуть провадити безперешкодну діяльність, створюючи перепони справедливій конкуренції в Україні. Ігноруючи ці згубні практики, АМКУ фактично потурає їм.
- 2. Величезні обсяги палива, що проходять через «сірий» та «чорний» ринки України**, не можуть обліковуватися в розслідувальних розрахунках АМКУ, оскільки Комітет не здатний зібрати жодної офіційної інформації в цій сфері.

Це означає, що заходи з контролю за конкуренцією відстають від реалій ринків нафтової продукції. За таких обставин об'єктивний та глибокий аналіз ринку палива навряд чи можливий з боку АМКУ.

- 3. У своїх розслідуваннях АМКУ «не бере до уваги» нормальну та законно прийнятну «паралельну поведінку» роздрібних продавців палива** та переводить її в так звані «антиконкурентні узгоджені дії», за які негайно карає, обтяжуючи компанії величезними штрафами. Результати антиконкурентних розслідувань із залученням паралельної цінової політики в сфері торгівлі паливом багато в чому ґрунтуються на припущеннях Комітету та занадто вільних і упереджених тлумаченнях антиконкурентних правил. Комітет, водночас, залишається неспроможним зібрати реальні докази того, що цінові змови справді траплялися між конкурентами в тій чи іншій формі.
- 4. Методика, що використовується АМКУ при огляді стану ринку та пошуку ознак антиконкурентних узгоджених дій**, є дійсно застарілою та потребує оновлення. Ми можемо відзначити нещодавні зусилля АМКУ на цьому шляху, який розпочав так званий «Проект Твіннінг», спрямований на оновлення українських законодавчо-правових норм з використанням сучасних європейських практик.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОНТРОЛЮ НА УКРАЇНСЬКОМУ РОЗДРІБНОМУ РИНКУ ПАЛИВА

- 01** Місія АМКУ повинна полягати в наданні підтримки підприємствам в усіх секторах.
- 02** АМКУ має виявляти та протидіяти несправедливим практикам конкуренції в співпраці з профільними бізнес асоціаціями.
- 03** Необхідно переглянути найбільш придатний та доцільний (також для операторів) спосіб надання інформації щодо обов'язкових вимог АМКУ.
- 04** Слід розширити перелік операторів паливного ринку в системі електронного надання інформації.
- 05** АМКУ повинен коригувати інформацію та формувати свій висновок стосовно «сірого»/«чорного» ринку палива в Україні.
- 06** АМКУ повинен працювати в напрямку створення робочої групи з Комітету та учасників ринку.
- 07** АМКУ має продовжувати роботу в напрямку оновлення методик оцінки поведінки операторів на ринку.

Позиція:

- 1. Місія АМКУ повинна полягати в наданні підтримки підприємствам в усіх секторах** і також на роздрібному ринку палива, шляхом розробки та забезпечення виконання правил справедливої конкуренції. Водночас ці правила повинні бути дуже чіткими та послідовно виконуватися всіма учасниками ринку. Це є важливою рушійною силою для прискорення ринкових перетворень та створення єдиного конкурентного середовища для всіх учасників роздрібною ринку палива і забезпечення того, щоб заходи контролю за конкуренцією, в тому числі розслідування, однаково зважено застосовувалися до всіх компаній, а не лише до продавців марок автомобільного палива.
- 2. АМКУ має виявляти та протидіяти несправедливим практикам конкуренції в співпраці з відповідними бізнес асоціаціями, регуляторами у відповідних сферах та органами влади**, щоб переконатися в їх загальному, а не вибіркового підході, який справляє реальний вплив на очищення роздрібною ринку палива.
- 3. Необхідно переглянути найбільш придатний та доцільний (також для операторів) спосіб надання інформації** щодо обов'язкових вимог АМКУ, включаючи більш активне використання наявних потужностей системи апаратного та програмного забезпечення («Система»), що дозволяють скоротити час та ресурси на підготовку такої інформації в офісах операторів та її надання (забезпечення доступу) для Головного управління АМКУ та його територіальних підрозділів.
- 4. З огляду на вищезазначений пункт 3, слід розширити перелік операторів паливного ринку в системі електронного надання інформації**, необхідної для контролю Комітетом ситуації на роздрібному ринку палива. Систему можна модернізувати, обсяг і тип включеної до неї інформації належним чином переглянути та погодити з учасниками ринку.
- 5. АМКУ повинен коригувати інформацію та формувати свій висновок стосовно «сірого»/«чорного» ринку палива в Україні**, а також приймати та визнавати інформацію, що надходить від відповідних бізнес асоціацій та експертів ринку.
- 6. АМКУ повинен працювати в напрямку створення робочої групи з Комітету та учасників ринку**, відповідних бізнес асоціацій та експертів ринку з метою періодичного обміну інформацією щодо законодавства та проблем ринку, при цьому рекомендації цієї групи повинні бути чинними для АМКУ під час контролю конкуренції.
- 7. АМКУ має продовжувати роботу в напрямку оновлення методик оцінки поведінки операторів** на ринку з метою надання роздрібним торговельним компаніям більше «законної» гнучкості в сфері ціноутворення з точки зору АМКУ та наближення правил до ринкових реалій та кращих практик застосування антимонопольних законодавств, зібраних Україною за кордоном.

Відповідальні:

Антимонопольний комітет України

Сектор переробки та збуту нафти та нафтопродуктів

19. Ліквідувати нелегальні точки торгівлі скрапленим вуглеводневим газом (СВГ) та нелегальні пункти продажу палива в Україні

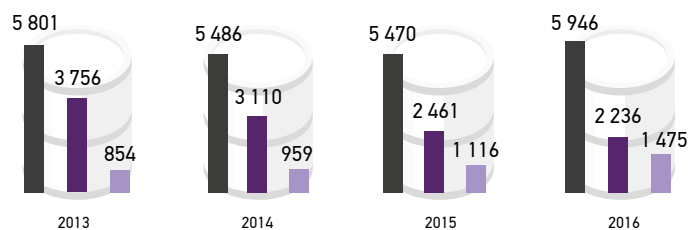
Потрібно забезпечити конкурентність роздрібного ринку палива в Україні

Підґрунтя:

Починаючи з 2015 року, на узбіччях автошляхів України відбувалося стрімке зростання кількості газота/або бензозаправних станцій. Регулятори та учасники ринку добре обізнані з цим фактом, адже помічали величезну кількість нових АЗС з продажу скрапленого вуглеводневого газу (автомобільний бензин або пропан-бутан) та пунктів заправки дизельним паливом, наприклад, у місті Києві, Київській області та інших регіонах. Багато з цих «пунктів заправки» навіть не виглядають як АЗС, але торгують автомобільним паливом, здебільшого СВГ, за цінами дешевшими, ніж ринкові.

ВИКОРИСТАННЯ НАФТОПРОДУКТІВ

тис. тонн, 2016 р.

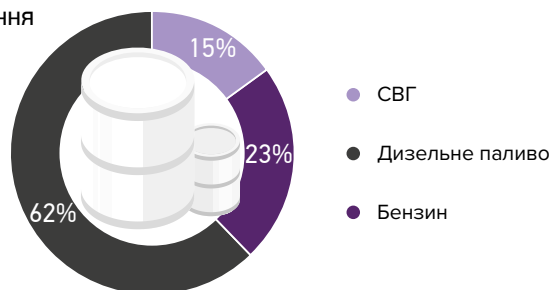

- Збільшення використання СВГ в більшості пов'язаний з ростом долі нелегального бізнесу, особливо в реалізації СВГ
 - Стабільне використання дизельного палива
 - Зниження використання бензинів
- Дизельне паливо ● Бензин ● СВГ

Джерело: Нафтогазова Асоціація України

БАЛАНС НАФТОПРОДУКТІВ

Використання у 2016 р.

Джерело: Нафтогазова Асоціація України

Чимало цих пунктів функціонують фактично поза законом, не маючи офіційних документів та дозволів від українських органів влади на роботу заправної станції. Скоріше за все, вони не ведуть «білої бухгалтерії» реалізованого палива, не користуються касовими апаратами під час прийому грошей від клієнтів та не сплачують встановлені податки на операції з продажу палива. Частка цих операцій вражає, наприклад, у 2016 році неоподатковувані продажі СВГ у Києві досягли 70% обсягу ринку. Лише в одному місті Києві було помічено понад 300 нелегальних газових АЗС – значно більше, ніж офіційних заправних станцій у столиці України. Трапляються випадки, коли раніше демонтовані нелегальні пункти продажу СВГ через деякий час з'являються на тому самому місці.

Масове виникнення таких нелегальних заправних станцій розпочалося в 2015 році після введення акцизного збору на роздрібний продаж моторного палива, який був значно менший для СВГ, ніж для палива інших видів.

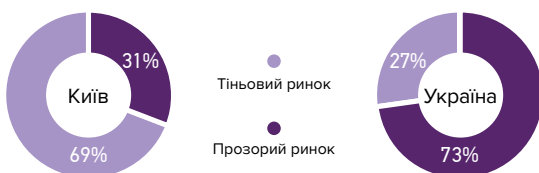
У 2016 році цей негативний ефект від зазначеного збору продовжував діяти. І лише починаючи з 2017 року, акцизний збір на роздрібний продаж було скасовано, а базовий акциз відповідно підвищено.

Незважаючи на ці позитивні зміни, проблема з поширенням нелегальних газових АЗС залишається актуальною. Причиною економічного занепокоєння є диспропорція в ставках акцизного збору на легкі види палива (моторне та дизельне) в порівнянні з СВГ: 213,50 євро/1000 л за високооктанові види палива, 139,50 євро/1000 л за дизельне паливо проти – 52 євро/1000 л за СВГ. Цей факт та зростаючий попит на автомобільний газ як дешевше пальне стимулюють досить швидке створення нелегальних газових АЗС без дотримання адміністративних вимог щодо узаконення права користування земельною ділянкою, дозволів на роботу, вже не кажучи про те, що експлуатації таких торговельних точок є небезпечною діяльністю.

Їх оператори отримують нелегальні неринкові привілеї в порівнянні з іншими учасниками ринку через: (i) швидкий доступ (маневрування) на ринку та (ii) ціновий демпінг завдяки несплаті податків, що підриває принципи справедливої конкуренції, насичуючи ринок СВГ та провокуючи ще більше розширення діяльності на «чорному ринку» та операції з отримання «легких грошей», а також загострюючи питання корупції для органів контролю.

У 2016 році позитивну тенденцію боротьби з нелегальними операторами з торгівлі паливом, особливо з «точками торгівлі СВГ – порушниками» та співпрацю з роздрібними торговельними компаніями, що працюють прозоро, демонструють муніципальні органи міста Києва та їх Департамент міського благоустрою і збереження природного середовища, зокрема, в рамках проекту «Ліквідація нелегальних бензо/газозаправних пунктів у місті Києві до Євробачення-2017». Сприяння та підтримку необхідно надавати ініціативам належної консолідації в цій сфері в 2017 році, із залученням, також, інших відповідних органів влади.

ДОЛЯ ТІНЬОВОГО РИНКУ СВГ У 2016 р.

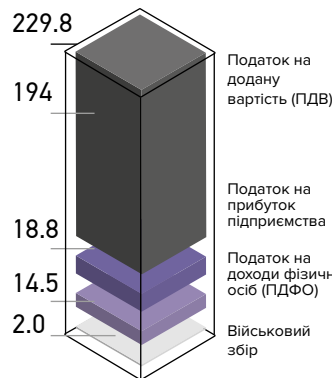
- За період 2017р. в м.Київ було демонтовано 39 та самодемонтовано 198 нелегальних АГЗП/АЗС.
- У місті Дніпро демонтовано 74 нелегальних АГЗП/АЗС. Така позитивна тенденція також спостерігається в інших містах України, оскільки місцеві органи влади підтримують необхідність функціонування більш прозорого ринку СВГ.
- Значною залишається проблема перетоку нелегальних АГЗП/АЗС в інші регіони та Київську область.
- Сумарні втрати київського та державного бюджетів через діяльність в Києві нелегальних АГЗП/АЗС в 2016 р. становлять 625,3 млн грн. З них безпосередньо бюджет Києва недопрахувався 316 млн грн.

Джерело: Нафтогазова Асоціація України

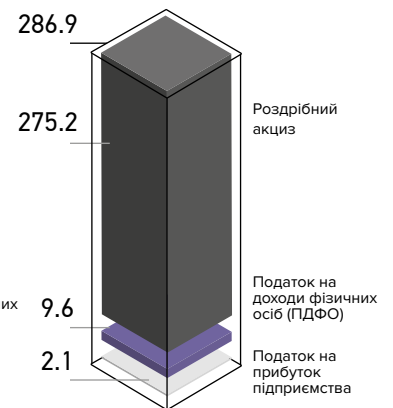
НЕСПЛАЧЕНІ ПОДАТКИ У 2016 р.

від діяльності нелегальних заправних станцій, розміщених у м. Київ

Загалом бюджет м. Київ
млн, грн

Загалом державний бюджет
млн, грн

Джерело: Нафтогазова Асоціація України

Позиція:

- 1. Розробити чіткі та вичерпні процедури встановлення та відкриття малих газових, дизельних та інших заправних станцій (так званих «моно-АЗС»), з'ясувати їх юридичний статус (не допускати, щоб їх вважали «тимчасовими конструкціями»), визначити, до чийої компетенції – державних або місцевих органів влади – належать ці питання.**
- 2. Координувати роботу центрального офісу та діяльність на місцях серед регуляторів, податкових органів, поліції та інших відповідних органів влади з метою консолідації/внесення змін до процедур (законодавчих і нормативних актів місцевого рівня в містах або інших населених пунктах) та підвищувати рівень контролю на місцях і дії з оперативного виявлення, визначення та демонтажу кожної нелегальної точки торгівлі СВГ або інших незаконних пунктів роздрібної торгівлі паливом. Це необхідно для забезпечення узгодженої роботи органів влади, безпеки людей, запобігання уникненню оподаткування, а також гарантії справедливої конкуренції на роздрібному ринку палива.**
- 3. З урахуванням ринкових тенденцій, збалансувати диспропорцію акцизного податку між СВГ та легкими видами паливами.**

Відповідальні:

Міністерство енергетики та вугільної промисловості

Місцеві муніципальні органи влади

Державна служба з надзвичайних ситуацій

Державна фіскальна служба

Сектор переробки та збуту нафти та нафтопродуктів

20. Зменшити адміністративне навантаження та бюрократію для роздрібних паливних компаній

На роздрібному ринку палива потрібна дерегуляція

Підґрунтя:

Наразі в українському секторі транспортування та переробки нафти й газу, зокрема, в сфері роздрібної торгівлі палива, існує чимало процедур, що конфліктують із здоровим глуздом, провокують невизначеність та покладають додатковий адміністративний тягар на учасників ринку, водночас створюючи величезну платформу для корупції. Американська торговельна палата в Україні публічно озвучує ці питання, допомагаючи регуляторам позбавлятися зайвих практик, та підтримує перехід до ринкової економіки.

1. «Нові правила будівництва в застосуванні до старих заправок станцій». Чинні законодавчі норми дозволяють державним органам влади перевіряти об'єкти, збудовані згідно з колишніми будівельними нормами (які більше не діють) на основі правил, що зараз застосовуються в цій сфері. Під час перевірки органи все ще можуть накладати стягнення на компанії, що керують АЗС, або навіть припиняти діяльність цих об'єктів за недотримання оновлених вимог до будівництва. Такий підхід використовувався до об'єктів, збудованих та зданих в експлуатацію, які в минулому отримали дозвіл на роботу від тих самих органів.

2. Системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій («СРВНС»). Фактично, вимагалось встановлення СРВНС на кожній АЗС, що дублювало вже існуюче й активоване функціональне обладнання, в тому числі систему оповіщення на місцях, технологічно-промислову техніку, мобільні системи контролю викидів газу (газоаналізатори), технологічне обладнання для запобігання вибухам на виробництві. Більше того, в багатьох випадках СРВНС не під'єднане до місцевої протипожежної служби а, отже, є цілком неспроможним викликати пожежну бригаду.

Законодавчі норми щодо встановлення СРВНС в усіх пунктах продажу палива виглядають значною мірою мотивованими комерційними міркуваннями, а не вимогами безпеки. Досі не існує жодних правил щодо СРВНС на пунктах продажу палива, затверджених ДСНС, хоча законодавством вимагається, щоб такі пункти, як небезпечні об'єкти, мали СРВНС.

3. Страхування для «добровільної» пожежної дружини («ДПД»). Згідно із законодавством так звані члени ДПД, відправлені на небезпечні об'єкти, повинні мати обов'язкове страхування життя/здоров'я. Деякі роздрібні продавці палива на свій розсуд, нехтуючи цим правилом, забезпечують свій персонал вищезазначеним страхуванням. Таке страхування з боку компанії повинно визнаватися як згадане вище обов'язкове страхування персоналу та свідчити про дотримання паливними компаніями законодавчих норм. В іншому випадку, подвійне страхування було б дуже недоцільним та обтяжливим для ринку.

4. «Подвійна екологічна експертиза». Законодавством вимагається реєстрація АЗС в усіх визначених державних органах як «небезпечний об'єкт» у процесі збирання дозволів під час будівництва пунктів продажу палива, включаючи проходження екологічної експертизи. Введення АЗС в експлуатацію керується цим правилом, отже, кожна заправна станція має відповідати зазначеній нормі в цьому сенсі перед тим, як почне функціонувати. Однак і більш того, ще однією нормою від паливних роздрібних компаній вимагається проходження ще однієї екологічної експертизи після збирання всіх дозволів/ухвалень для кожного об'єкту, що знову-таки є дублюванням і зайвим фінансовим тягарем на операторів. Це є фактично повторенням процедур з усіма документами, вже перевірені всіма відповідними органами влади. Згадана вимога, що не відіграє жодної реальної ролі в оцінці наслідків роботи компанії на навколишнє середовище, повинна бути скасована як обтяжуюча і така, що провокує корупцію.

5. «Статус цінових стел АЗС». За чинними правилами стели АЗС, встановлені компаніями з продажу палива згідно з дозвільними нормами, розглядаються як об'єкт «зовнішньої реклами», що повинен дотримуватися всіх відповідних вимог. Такий підхід за своєю суттю неправильний – стели АЗС є законодавчо визначеним інструментом, що містять інформацію для клієнтів про ціни на паливо. Цінові стели встановлюються для інформування клієнтів заздалегідь про роздрібні ціни на паливо та надання їм можливості зробити правильний вибір перед тим, як вони під'їдуть до того чи іншого заправного пункту. Цінові стели фактично підтримують прозорість пропозиції торговельних компаній до клієнтів та забезпечують справедливу конкуренцію.

6. «Книга обліку розрахункових операцій, що додається до контрольно-касових апаратів (ККА)». Кожен контрольно-касовий апарат в електронній формі надає податковим органам дані про всі операції купівлі-продажу, які проходять через ККА. Наприкінці дня формується звіт та направляється електронними засобами до податкового органу. Крім того, касир повинен вручну заносити звітні дані до книги обліку розрахункових операцій, що додається до зазначеного ККА. Ця електронна операція в поєднанні з паперовою є вочевидь дублюванням та складає надлишкове адміністративне навантаження для АЗС.

Крім того, занесення даних вручну є надто застарілою та неактуальною практикою та може супроводжуватися помилками просто через людський фактор. Друкарські помилки в книзі обліку розглядаються податковими органами як «помилки» звітності, які зазвичай караються великими штрафами (у п'ять разів більшими від припущеної помилки в сумі), хоча ті самі дані надсилаються в електронному вигляді, й письмові помилки можна перевірити на їх основі. Книга обліку розрахункових операцій має бути скасована чи анульована як дублюючий документ, або принаймні компанії не повинні нести покарання за «друкарські помилки» в письмовому тексті.

7. «Продовження дозволів на безпеку». Згідно із законодавством кожні 5 років всі АЗС повинні отримувати дозвіл на виконання газонебезпечних робіт та дозвіл на роботу обладнання для зберігання небезпечних речовин. Отримання таких дозволів для однієї заправної станції є досить дорогим (ставка – 20 000 грн). Роздрібні компанії з торгівлі паливом мають право на його продовження за умови відсутності серйозних інцидентів або порушень правил техніки безпеки на об'єкті протягом зазначеного періоду часу. Проте Державна служба України з питань праці (Держпраці) тлумачить це правило так, що якщо інцидент або порушення правил техніки безпеки трапилося на одному об'єкті, то Держпраці може

відмовити в продовженні дозволу на роботу всім іншим об'єктам конкретної компанії-продавця палива. Органи Держпраці практично ігнорують згадане право на продовження дозволу для компаній, що працюють «без інцидентів» протягом 5 років, у такий спосіб спонукаючи їх до зайвих витрат для проходження надлишкових процедур або схилиючи їх до корупції. Ця практика має бути усунена в рамках діяльності Держпраці.

Позиція:

- 1. Більше практик з відміни регулювання очікується з боку органів контролю,** що здійснюють перевірки дотримання вимог з будівництва та ремонту об'єктів роздрібною торгівлі паливом, побудованих за колишніми правилами; від Уряду та урядових органів потребуються відповідні роз'яснення.
- 2. Усунення дублювання регуляторних вимог для АЗС;** АЗС необхідно розглядати як «маломасштабні» небезпечні об'єкти та не прирівнювати їх законодавчо до великих об'єктів, як хімічні або нафтопереробні заводи.
- 3. Внесення змін до законодавчих норм з метою визнання особистого страхування життя,** що надається роздрібними компаніями своєму персоналу, еквівалентними відповідному страхуванню, пов'язаному із захистом проти наслідків пожеж, яке вимагається законодавством.
- 4. Скасування обов'язкової екологічної експертизи другого рівня** для об'єктів роздрібною торгівлі паливом, що мають усі дозволи, на свою діяльність.
- 5. Внесення змін до правил стосовно зовнішньої реклами,** щоб виключити стели з цінами на паливо з їхнього поля регулювання.
- 6. Скасування книги обліку розрахункових операцій (КОРО),** що додається до контрольно-касових апаратів. До того часу внесення змін до законодавчих і нормативних актів, що пом'якшують/виключають покарання, які накладаються на компанії за друкарські помилки в КОРО.
- 7. Скасування негативних практик Держпраці,** пов'язаних з виданням дозволів на роботу «небезпечних об'єктів»; коригування/роз'яснення законодавчих і нормативних актів для виключення неправильного тлумачення права на продовження дозволу на роботу компаній з роздрібною торгівлі паливом.

Відповідальні:

Фінансові питання нафтогазового сектору

Цей Розділ містить питання, які стосуються фінансових аспектів нафтогазової галузі, що потребують уваги,

а також питання вдосконалення бухгалтерського обліку, які характерні для всіх напрямків сектору.

Фінансові питання нафтогазового сектору

21. Лібералізувати правила обміну іноземних валют

Підґрунтя:

Одним із факторів, що стримує швидкість розрахунків у транскордонному режимі та стимулює існуючих інвесторів при першій же нагоді вивезти валютні цінності з країни, є занадто високий рівень контролю.

Водночас, як показує практика інших країн, бізнес потребує режиму, коли дозволено здійснення всіх операцій, за винятком тих «підозрілих» операцій, які виправдано потрапляють під валютне регулювання.

В усіх інших випадках, забезпечення ефективного контролю за транскордонними операціями має досягатися шляхом використання інших інструментів, у тому числі податкових механізмів (обмеження щодо віднесення на витрати та вимоги трансферного ціноутворення, тощо).

Головна мета контролю за обміном іноземних валют в Україні – запобігти незаконному обігу капіталу. Операції з іноземною валютою регулюються Декретом КМУ «Про систему валютного регулювання та валютного контролю», Законом України «Про порядок розрахунків в іноземній валюті» та численними нормативними документами, затвердженими Правлінням НБУ. Українські банки діють в якості агентів валютного контролю для КМУ.

Вони повинні слідкувати за відповідністю операцій своїх клієнтів з іноземною валютою чинному українському законодавству. Прийняті в 2014 році обмеження щодо врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України пролонгуються щоквартально до теперішнього часу, хоча певна лібералізація вже сьогодні відбувається.

На даний момент Постановою Правління НБУ від 13.12.2016 р. № 410 були продовжені обмеження на грошово-кредитному та валютному ринках України, запроваджені в 2014-2015 роках.

Зокрема, продовжують діяти такі обмеження, як заборона на дострокове погашення кредитів від нерезидентів (із деякими винятками); купівля готівкової валюти фізичними особами на суму до 150 тис. грн. на день тощо.

Постанова діє до прийняття НБУ окремої постанови Правління НБУ за умови відсутності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, обставин, що загрожують стабільності банківської та/або фінансової системи України.

Позиція:

Валютне регулювання в Україні переважане обмеженнями, які періодично встановлює НБУ; більше того, такі обмеження часто не виправдані з точки зору боротьби з відтоком капіталу та непередбачувані в своїй природі та умовах застосування.

Валютне регулювання повинно бути максимально гнучким для іноземних інвесторів; законодавство повинне дозволяти українським фізичним та юридичним особам, особливо тим, які знаходяться у власності або під контролем іноземних інвесторів, ефективно працювати на міжнародних ринках, включаючи необмежене право вільно відкривати та обслуговувати банківські рахунки в будь-якій валюті за межами України. Право іноземного інвестора репатріювати законним чином отримані прибутки або інші кошти від їхніх інвестицій в Україні повинне бути гарантованим та захищеним.

Пропонується негайно запровадити 10 ключових кроків термінової лібералізації валютного регулювання (далі — Кроки), які дозволять взяти Україні курс на лібералізацію руху капіталу, не чекаючи на скасування застарілого Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання та валютного контролю», а також інших численних нормативно-правових актів, які є перешкодою для вільного руху капіталу в Україні, та не чекаючи на прийняття нового закону, що встановить загальні принципи валютного регулювання, які відповідатимуть реаліям та потребам ринку. Кроки передбачають прийняття конкретних актів передусім на рівні Постанов Національного банку України, необхідних для реалізації запропонованих кроків, та реалістичні строки на їхнє впровадження.

Кроки розраховані на 1-1,5 роки, однак більшість з них може бути реалізовано протягом 6-7 місяців.

Відповідальні:

Національний Банк України

Верховна Рада України

10 ключових кроків:

- Зняти обмеження щодо виплати дивідендів,** накопичених за всі періоди. Наразі дозволено лише репатріацію дивідендів, нарахованих іноземним інвесторам за 2014-2016 рр. (враховуючи обмеження щодо суми та процедури перерахування таких дивідендів за кордон). Надалі необхідно дозволити виплату дивідендів, накопичених за усі періоди.
- Скасувати обов'язковий продаж валютної виручки** при цьому залишити право НБУ запроваджувати такі заходи в разі фінансової кризи.
- Забезпечити вільний переказ коштів від продажу акцій,** інвестиційних сертифікатів, корпоративних прав або інших активів шляхом відміни заборони на купівлю, перерахування іноземної валюти з метою повернення за кордон коштів, отриманих іноземними інвесторами за такими операціями.
- Відмінити обмеження щодо придбання іноземної валюти,** якщо в резидента є валюта на рахунках, за винятком платежів, які потребують ліцензії, при цьому залишити право НБУ запроваджувати такі заходи в разі фінансової кризи.
- Лібералізувати порядок отримання резидентами кредитів,** позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам:
 - відмінити заборону на дострокове погашення кредитів;
 - забезпечити право здійснення платежів відповідно до кредитного договору;
 - встановити належні правила достатності капіталізації з метою боротьби з надмірною заборгованістю;
 - забезпечити право реєстрації договору відступлення новим кредитором-нерезидентом (без участі позичальника та без його згоди, якщо так передбачено в кредитному договорі);
 - відмінити реєстрацію кредитів, позик у НБУ та запровадити систему простих статистичних повідомлень обслуговуючими банками.
- Встановити національний режим для здійснення діяльності** в Україні постійними представництвами, в тому числі для здійснення зовнішньоекономічної діяльності з території України. Забезпечити право постійних представництв отримувати валютну виручку на рахунки, в тому числі шляхом надання відповідних роз'яснень НБУ.
- Забезпечити право припинення зобов'язань** зарахуванням зустрічних однорідних вимог за зовнішньоекономічними контрактами та забезпечити право банків знімати з контролю експортні операції клієнтів на підставі документів про припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог. Залишити право НБУ знову запроваджувати такі обмеження під час фінансової кризи.
- Скасувати обмеження вартості позикових коштів для кредитів/позик** від нерезидентів. Встановити порядок контролю за кредитними операціями за допомогою податкових інструментів.
- Скасувати індивідуальні ліцензії на вивезення,** переказування та пересилання за межі України валютних цінностей за операціями та зберегти ліцензування лише для окремих операцій, які стосуються країн, що не є членами ЄС, ЄПЧ чи ОЕСР та не уклали з Україною договори про взаємний захист інвестицій, що передбачають вільний рух капіталу. Встановити порядок контролю за такими операціями шляхом застосування податкових інструментів.
- Врегулювати використання валютних свопів,** ф'ючерсів та інших валютних деривативів на підставі нормативних документів НБУ. Прийняти Закон щодо регулювання ринку деривативів.

Фінансові питання нафтогазового сектору

22. Усунути непорозуміння при оподаткуванні прибутку, що виникають внаслідок недоліків бухгалтерського обліку

Підґрунтя:

Високоризикований характер діяльності видобувних компаній, а також їх специфічний вид активів – запаси корисних копалин, обумовлюють потребу в особливих правилах бухгалтерського обліку, виробничих інвестицій та спеціальних вимог до звітності.

Значна частина інвестицій у видобуток робиться до визначення наявності корисних копалин на досліджуваній ділянці. Оскільки розмір інвестицій у майбутній видобуток дуже значний у масштабах діяльності видобувної компанії, порядок їх обліку значно впливає на якість фінансової звітності.

Починаючи з 2015 року, визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств базується на фінансовому результаті до оподаткування, розрахованому відповідно до П(с)БО (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку України) або МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності).

В свою чергу, П(с)БО не повинні суперечити МСФЗ. Разом з тим, існуючий П(с)БО №33 “Витрати на розвідку запасів корисних копалин” не відповідає МСФЗ 6 «Розвідка та оцінка запасів корисних копалин» та не відображає усіх нюансів діяльності з розвідки вуглеводнів, які існують на практиці та/або мають відображення в кращих світових практиках.

Наприклад:

- за П(с)БО 33 етап розвідки та оцінки корисних копалин не включає етапи дослідно-промислової розробки, в той час як відповідно до МСФЗ 6 дана стадія (етап розвідки та оцінки) може частково включати в себе дослідно-промислову розробку. Також П(с)БО не має жодних вказівок щодо бухгалтерського обліку витрат на етапі розробки запасів корисних копалин;
- П(с)БО 33 вимагає капіталізації всіх витрат, понесених на стадії розвідки та оцінки запасів корисних копалин, у той час як МСФЗ 6, в залежності від облікової політики окремої компанії, дозволяє визнавати відповідні затрати в складі витрат у період їх фактичного понесення.

Більш того, для компаній, що використовують П(с)БО, немає роз'яснень щодо практичного застосування норм П(с)БО 33 та бухгалтерського обліку операцій, притаманних діяльності з видобутку запасів корисних копалин. Також відсутні норми, які б дозволяли для цілей практичного застосування норм П(с)БО керуватись міжнародними практиками відображення відповідних операцій.

Відсутні будь-які стандарти чи методичні рекомендації щодо бухгалтерського обліку витрат, понесених на стадії промислової експлуатації.

І, нарешті, починаючи з 1 січня 2015 року були скасовані спеціальні правила оподаткування діяльності з розвідки та видобутку вуглеводнів (зокрема, спеціальні правила амортизації, право на врахування витрат для цілей оподаткування в періоді їх виникнення, тощо).

Мінімальний строк амортизації свердловин з метою оподаткування наразі складає 15 років (у порівнянні з строком амортизації в 11 років, що був спеціально передбачений для свердловин у Податковому кодексі України в редакції, чинній до 2015 року), що не відображає корисний цикл життя свердловини.

Недоліки в правилах бухгалтерського обліку, а також відсутність спеціальних правил оподаткування збільшують податкове навантаження на суб'єктів, що здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин, впливають на продуктивність відповідних проектів, таким чином створюючи перешкоди для залучення додаткових інвестицій у галузь.

Якщо облік та оподаткування витрат на розвідку корисних копалин привести у відповідність до стандартів, які забезпечують звичайні методи для здійснення планових та фактичних операцій і проектів, ці витрати зможуть відображатись у тій мірі, в якій це є доцільним з огляду на ризиковий характер дослідження та його економічну сутність.

Позиція:

- Внести зміни та переформулювати положення П(с)БО 33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин», щоб узгодити їх з МСФЗ 6.
- Внести зміни до розділу III Податкового кодексу України, відновити спеціальні (зниженні) норми амортизації для продуктивних свердловин (11 років).
- Міністерство фінансів повинно надавати чіткі вказівки та роз'яснення щодо практичного застосування норм П(с)БО 33 щодо операцій з розвідки та дослідно-промислової розробки, які б відображали найкращі світові практики та усували існуючі неузгодження.

Відповідальні:

Міністерство фінансів України

Державна фіскальна служба України

Верховна Рада України

Фінансові питання нафтогазового сектору

23. Прийняти консолідацію податків між особами-резидентами України, що пов'язані відносинами контролю

Підґрунтя:

У Податковому кодексі України (ПКУ) не врегульовано питання, пов'язане з ПДВ щодо свердловин, які виявилися неуспішними.

А саме, в чинній редакції ПКУ (ст.189.9) передбачено нарахування ПДВ при ліквідації основних засобів за самостійним рішенням платника податку. База оподаткування – звичайна ціна, але не нижче балансової вартості на момент ліквідації.

Враховуючи те, що в чинній редакції ПКУ свердловина не є окремим об'єктом обліку, як це було до 01.01.2015 р., а обліковується як матеріальний актив у складі основних засобів, існує великий ризик того, що списання з обліку свердловин, що виявилися неуспішними, будуть розглядатися фіскальними органами як ліквідація основних засобів за власним рішенням з подальшим нарахуванням ПДВ на залишкову вартість таких свердловин на момент ліквідації.

Необхідно забезпечити належне виконання ПДВ, який, за своєю суттю, є непрямим податком, яким обкладається кожен етап у ланцюзі від виробництва до продажу від сировини до кінцевої продукції на основі вартості, що додається до кожного етапу та сплачується кінцевим споживачем.

Позиція:

Внести зміни до Податкового Кодексу України: ПКУ має врегулювати питання, щодо списання витрат на спорудження свердловин, які виявилися неуспішними таким чином, щоб ця операція не могла трактуватися, як «ліквідація за самостійним рішенням» і не підпадала під дію ст. 189.9 ПКУ.

Відповідальні:

Державна фіскальна служба України

Кабінет Міністрів України

Верховна Рада України

Фінансові питання нафтогазового сектору

24. Надати дозвіл на включення вартості втрачених у зоні АТО активів у зменшення бази оподаткування податком на прибуток

Підгрунття:

У зв'язку з розташуванням нематеріальних активів компаній у зоні АТО, доступ до яких обмежено, або повністю відсутній, підприємства, які мають на балансі такі нематеріальні активи, зобов'язані відповідним чином відобразити реальний стан таких активів в обліку.

У разі якщо підприємства повністю втратили контроль над цими активами, має бути проведено тест на знецінення з відповідним відображенням витрат у періоді. Водночас положення Податкового Кодексу не дозволяють включити такі витрати зі знецінення в зменшення бази оподаткування податком на прибуток. Якщо в майбутньому Податковий кодекс дозволить таке зменшення, то через відсутність на той період таких активів у бухгалтерському обліку податкове списання фактично буде неможливим.

Таким чином, відповідно до наявних об'єктивних обставин щодо здійснення контролю над активами в зоні АТО платник податку зазнає значних втрат.

Позиція:

Внести зміни до Податкового кодексу України: дозволити зменшення бази оподаткування податку на прибуток на суму витрат, що виникають внаслідок знецінення активів, які розташовані в зоні АТО, та контроль над якими відсутній, одночасно з прийняттям рішення про знецінення таких активів згідно з положеннями бухгалтерського обліку.

Відповідальні:

Державна фіскальна служба України

Кабінет Міністрів України

Верховна Рада України

Фінансові питання нафтогазового сектору

25. Прийняти консолідацію податків між особами-резидентами України, що пов'язані відносинами контролю

Підґрунтя:

Консолідація податків повинна бути дозволена між афілійованими особами, що пов'язані відносинами контролю, заснованими в Україні.

Це дозволить значно покращити інвестиційний клімат в Україні, оскільки інвестори, особливо ті, які здійснюють довгострокові інвестиції в такі види діяльності як нафтогазовий бізнес, матимуть можливість компенсувати витрати та доходи, понесені власними українськими компаніями на консолідованій основі, а не на основі «кожна компанія окремо». Це також матиме супутній ефект зниження вартості дотримання податкового законодавства.

У 2013 р. податкова система України була розширена шляхом запровадження податкового контролю над трансфертним ціноутворенням. Згідно з міжнародною практикою контроль за трансфертним ціноутворенням супроводжується запровадженням консолідації податків між певними групами платників податків.

Проте, відповідно до чинного українського законодавства консолідація податків між заснованими в Україні компаніями не дозволяється.

Аргументами на користь цього рішення є:

- ✓ Успішний досвід податкової консолідації в країнах з розвинутою економікою: США, Великобританія, Австрія, Австралія, Франція, Нідерланди, Данія, Іспанія, Німеччина, Японія та інші;
- ✓ На сьогоднішній день Єврокомісія працює над запровадженням Єдиної консолідованої бази корпоративного податку («СССТВ»), що розширить практику консолідації податків з рівня однієї країни на глобальний рівень. Принципи адміністрування СССТВ, діючи за принципом «єдиного вікна», дозволяють групам, що сплачують податки у більш ніж одній країні ЄС, мати справу з єдиним податковим органом по цілому ЄС.
- ✓ Консолідація податку мінімізує зловживання контрактним ціноутворенням, спрямованим на зниження податкових зобов'язань групами компаній; ціноутворення стане більш прозорим та орієнтованим на ринок.
- ✓ Виключення операцій всередині консолідованої групи платників податків з податкового контролю дозволить спростити як адміністрування податку на прибуток, так і податковий контроль.

Позиція:

Внести зміни до Податкового кодексу України та дозволити консолідацію податків між українськими компаніями.

Відповідальні:

Кабінет Міністрів України

Державна фіскальна служба України

Верховна Рада України

Фінансові питання нафтогазового сектору

26. Забезпечити в Податковому кодексі чітке визначення інжинірингових послуг, яке не буде включати витрати на розвідку та розробку

Підґрунтя:

Згідно чинного українського законодавства під визначення інжиніринг підпадають надання послуг (виконання робіт) із складення технічних завдань, проектних пропозицій, проведення наукових досліджень і техніко-економічних обстежень, виконання інженерно-розвідувальних робіт з будівництва об'єктів, розроблення технічної документації, проектування та конструкторського опрацювання об'єктів техніки та технології, надання консультації та авторського нагляду під час монтажних та пусконаладжувальних робіт, а також надання консультацій, пов'язаних з такими послугами (роботами), тобто значна кількість робіт на етапах геологорозвідувальних робіт, дослідно-промислової та промислової розробки підпадають під визначення інжиніринг.

У разі виконання таких інжинірингових послуг іноземними провайдерами, в тому числі афілійованими особами утримується податок з такого доходу в розмірі 15 відсотків, який сплачується до бюджету під час оплати послуг, якщо інше не передбачено положеннями міжнародних договорів України з країнами резиденції осіб, на користь яких здійснюються виплати, що набрали чинності.

На жаль, більшість таких угод не має пільг щодо оподаткування послуг з інжинірингу. Таким чином, вартість робіт для українського замовника послуг збільшується на 15 відсотків на покриття витрат з податку.

- ☑ На жаль, технічне та методологічне забезпечення національних постачальників сервісних послуг не завжди відповідає сучасній міжнародній експертизі, а іноді такі сервісні послуги взагалі відсутні. Тому надрокористувачі залучають іноземних провайдерів таких послуг для зниження геологічних, технічних та технологічних ризиків.
- ☑ Під інжинірингові послуги підпадає значна кількість робіт, особливо на етапі геологорозвідування, коли інвестор несе максимальні геологічні ризики, вкладаючи ризиковий капітал;
- ☑ Значна частина угод про уникнення подвійного оподаткування не має пільг щодо оподаткування постачання послуг з інжинірингу нерезидентами;
- ☑ Необхідність сплати додаткових 15 відсотків до суми наданих послуг провайдерами-нерезидентами відповідно збільшує вартість контракту та особливо на етапі геологорозвідувальних робіт потребує додаткових коштів надрокористувача.

Позиція:

Внести зміни у визначення інжинірингу, передбаченого Податковим кодексом України: виключити витрати, пов'язані з виконанням ліцензійних угод і проектів дослідно-промислової та промислової розробки з переліку інжинірингових послуг, які підпадають під утримання податку з таких доходів у розмірі 15 відсотків.

Відповідальні:

Міністерство
фінансів України

Кабінет Міністрів
України

Верховна Рада
України

Необхідні зміни у нафтогазовій сфері та відповідальні органи влади за їх реалізацію

Питання		Верховна Рада України	Кабінет Міністрів України	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	Міністерство екології та природних ресурсів України
1	Впровадити оподаткування на основі прибутку у нафтогазовому секторі України				
2	Розробити новий Кодекс про надра				
3	Здійснити заходи у фінансній політиці в короткостроковій перспективі				
4	Вдосконалити законодавство щодо угод про розподіл продукції (УРП)				
5	Усунути адміністративні бар'єри для інвесторів за УРП				
6	Вдосконалити порядок надання та використання спеціальних дозволів на користування надрами				
7	Скасувати вимоги щодо деяких затверджень Міністерства енергетики та вугільної промисловості України				
8	Розробити державну програму переходу до нових стандартів якості газу				
9	Реформувати земельне законодавство для потреб нафтогазової промисловості				
10	Створити умови для виконання вимог стандарту Ініціативи прозорості видобувних галузей (EITI)				
11	Запровадити вимоги про прийнятні фінансові гарантії, попередню оплату за користування транспортними потужностями				
12	Вільний вибір постачальника				
13	Провести обґрунтований розрахунок (перерахунок) тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу				
14	Забезпечити рівні обсяги замовленого та розподіленого газу в транскордонній торгівлі				
15	Вдосконалити механізм платежів за продаж газу, ліквідаційний неттінг та взаємозалік обсягів газу, уніфіковані контракти на газ				
16	Розробити законодавство про торговельні майданчики				
17	Покращити режим нормативного регулювання в сфері тимчасового зберігання природного газу та транскордонних транзакцій України				
18	Рекомендації з удосконалення антимонопольного контролю на українському роздрібному ринку палива				
19	Ліквідувати нелегальні точки торгівлі скрапленим вуглеводневим газом (СВГ) та нелегальні пункти продажу палива в Україні				
20	Зменшити адміністративне навантаження та бюрократію для роздрібних паливних компаній				
21	Лібералізувати правила обміну іноземних валют				
22	Усунути непорозуміння при оподаткуванні прибутку, що виникають внаслідок недоліків бухгалтерського обліку				
23	Усунути ризики нарахування ПДВ під час списання/ліквідації неуспішних свердловин				
24	Надати дозвіл на включення вартості втрачених в зоні АТО активів в зменшення бази оподаткування податком на прибуток				
25	Прийняти консолідацію податків між особами-резидентами України, що пов'язані відносинами контролю				
26	Забезпечити в Податковому Кодексі чітке визначення інжинірингових послуг, яке не буде включати витрати на розвідку і розробку				

Необхідні зміни у нафтогазовій сфері та відповідальні органи влади за їх реалізацію

	Державна служба геології та надр України	Регулятор	Міністерство фінансів	Міністерство економічного розвитку та торгівлі України	Державна фіскальна служба	Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру	Мінрегіон	Міжвідомча комісія з питань УРП	Державна служба України з надзвичайних ситуацій	Національний банк України	Державна служба України з питань праці	Оператор газотранспортної системи	Антимонопольний комітет України	Місцеві муніципальні органи влади	Державна архітектурно-будівельна інспекція України
1			■		■										
2	■														
3			■		■										
4								■							
5				■	■										
6	■														
7	■														
8		■										■			
9						■									
10															
11		■										■			
12		■										■			
13		■										■			
14		■										■			
15			■	■						■					
16		■													
17			■		■										
18													■		
19					■			■						■	
20					■		■	■		■				■	■
21									■						
22			■		■										
23					■										
24					■										
25			■												
26															

Американська торгівельна палата в Україні

Бізнес-центр «Горизонт Парк»

вул. Амосова 12, 15 поверх

м. Київ, 03038, Україна

(380-44) 490-58-00 Телефон

(380-44) 490-58-01 Факс

Email: chamber@chamber.ua

PR: pr@chamber.ua

www.chamber.ua